

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΓΙΑ

π.μ.σ.

ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»

Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα: Η περίπτωση του Αγροτικού

Συνεταιρισμού Μεσολογγίου-Ναυπακτίας «Η Ένωση»

ΙΩΑΝΝΑ ΤΣΙΚΝΙΑ

Κόρινθος, Μάρτιος 2018

Department of Political Studies and International Relations - University of Peloponnese
Department of Economics - Democritus University of Thrace
Department of Economics - Aristotle University of Thessaloniki
Department of Business Administration - University of Piraeus

Interuniversity Interdepartmental
Master Program in
«Local and Regional Government and Development»

The Cooperatives in Greece: The case of the Agricultural
Association of Messolonghi-Nafpaktia "The Union"

IOANNA TSIKKNIA

Corinth, March 2018

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας δε θα ήταν εφικτή χωρίς την συμβολή και συμπαράσταση κάποιων προσώπων τους οποίους επιθυμώ να ευχαριστήσω.

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα της διπλωματικής εργασίας μου, Αναπληρωτή Καθηγητή κ. Μάνο Σπυριδάκη για την καθοδήγηση που μου προσέφερε σε όλη την διάρκεια της παρούσας εργασίας.

Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω όλα τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στα Στελέχη του Συνεταιρισμού, τον Αντιπρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου κ. Ευθυμίου Αποστόλη, τον κ. Ζυγιώτη Γεράσιμο μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, τον Υπεύθυνο Ανθρώπινου Δυναμικού και Λογιστηρίου κ. Μπαλωμένο Κωνσταντίνο, τον Υπεύθυνο Εμπορίας Βιομηχανικών Φυτών κ. Μπάκα Βαγγέλη για την παραχώρηση σημαντικού υλικού και για την βοήθεια που μου προσέφεραν, καθώς επίσης και τους αγρότες που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις, παρέχοντας πολύτιμες πληροφορίες και σημαντικά στοιχεία για την ολοκλήρωση της έρευνάς μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	iii
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	iv
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	vii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	ix
ABSTRACT	x

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ, ΕΝΝΟΙΑ, ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ, ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ, ΕΙΔΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ, ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ, ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

1.1 Ιστορική εξέλιξη των Συνεταιρισμών	1
1.2 Ορισμός του συνεταιρισμού.....	2
1.3 Οι Συνεταιριστικές αξίες.....	3
1.4 Οι Συνεταιριστικές αρχές	5
1.5 Κατηγορίες συνεταιρισμών.....	10
1.5.1 Αγροτικοί συνεταιρισμοί.....	10
1.5.2 Αστικοί Συνεταιρισμοί.....	11
1.6 Συνεταιριστική Νομοθεσία	13
1.6.1 Νομοθεσία Αγροτικών Συνεταιρισμών.....	14
1.6.2 Νομοθεσία Αστικών Συνεταιρισμών	18
1.6.3 Νομοθεσία Οικοδομικών Συνεταιρισμών.....	19
1.6.4 Νομοθεσία Κοινωνικών Συνεταιρισμών.....	20
1.7 Αδυναμίες και Προβλήματα των Συνεταιρισμών	20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ -ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ «Η ΕΝΩΣΗ», ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ- ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

2.1 Δραστηριότητες Συνεταιρισμού.....	22
2.1.1 Το Εργοστάσιο Τυποποίησης Επιτραπέζιας Ελιάς.....	24
2.1.2 Το Εργοστάσιο Βάμβακος.....	24
2.1.3 Το Εργοστάσιο σύνθετων ζωοτροφών " ΑΙΤΩΛΙΑ"	26
2.1.4 Παραγωγή ενέργειας	26
2.1.5 Ξηραντήριο καλαμποκιού	26
2.1.6 Εμπορία αγροτικών– κτηνοτροφικών εφοδίων και μηχανημάτων	27
2.1.7 Ασφάλειες.....	27
2.1.8 Παροχή Υπηρεσιών.....	28
2.2 Όργανα Διοίκησης.....	29
2.3 Οικονομικά στοιχεία	29

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ -ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ «Η ΕΝΩΣΗ», ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

3.1 Εισαγωγή.....	32
3.2 Παρουσίαση και Ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας.....	32
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	39
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α	42
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.....	43

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΙ: Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

ΑΕ: Ανώνυμη Εταιρεία

ΑΕΣ: Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις

ΑΠΕ: Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

ΑΣ: Αγροτικός Συνεταιρισμός

ΑΤΕ: Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος

ΔΣ: Διοικητικό Συμβούλιο

ΕΑΣ: Ένωση Αγροτικού Συνεταιρισμού

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΛΓΑ: Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων

ΕΣ: Εποπτικό Συμβούλιο

ΕΣΠΑ: Εθνικό Συμβούλιο Ποιότητας για την Ανάπτυξη

ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Ι.Π.ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ: Ιερή Πόλη Μεσολογγίου

ΚΑΣ: Κλαδικός Αγροτικός Συνεταιρισμός

ΚΕΑΣ: Κλαδικός Εθνικός Αγροτικός Συνεταιρισμός

ΚΥΔΕΠ: Κεντρική Υπηρεσία Διαχείρισης Εγχώριας Παραγωγής

Ν: Νόμος

ΟΠ: Ομάδα Παραγωγών

ΟΠΕΚΕΠΕ: Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων

ΟΣΔΕ: Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου

ΠΑΑ: Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης

ΠΔ: Προεδρικό Διάταγμα

ΠΑΝΣΥΦΑ: Πανελλήνια Συνεταιριστική Φαρμακοποιών

ΠΑΣΕΓΕΣ: Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών

ΠΟΣΗΕ: Πανελλήνια Ομοσπονδία Συνεταιρισμών Ηλεκτρολόγων Εγκαταστάσεων

ΣΥΝΕΛ: Συνεταιριστική Εταιρία Λιπασμάτων

ΥΠΕΧΩΔΕ: Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων

ΦΠΑ: Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα: Η περίπτωση του Αγροτικού Συνεταιρισμού Μεσολογγίου-Ναυπακτίας «Η Ένωση».

Σημαντικοί Όροι: Αγροτικός συνεταιρισμός, δραστηριότητες, τοπική ανάπτυξη.

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Μεσολογγίου – Ναυπακτίας «Η Ένωση». Σκοπός της εργασίας είναι να παρουσιάσουμε μια γενική εικόνα του Συνεταιρισμού, όπου με την μεθοδικότητα και την ευαισθησία του συμβάλει σε οικονομικό, τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι διάφοροι ορισμοί που έχουν δοθεί για τους συνεταιρισμούς, αναλύονται οι συνεταιριστικές αξίες και αρχές, παρουσιάζονται οι κατηγορίες των συνεταιρισμών καθώς επίσης και η νομοθεσία που διέπει τους συνεταιρισμούς στην χώρα μας από το 1915 έως σήμερα. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι δραστηριότητες του Αγροτικού Συνεταιρισμού, δηλαδή η συγκομιδή, επεξεργασία, τυποποίηση όλων σχεδόν των βασικών αγροτικών προϊόντων που παράγονται στην περιοχή, όπως είναι το βαμβάκι, η ελιά καλαμών, το καλαμπόκι, τα σιτηρά, η εμπορία αγροτικών εφοδίων, η παροχή υπηρεσιών, η παραγωγή ενέργειας. Επίσης παρουσιάζονται τα όργανα Διοίκησης του συνεταιρισμού καθώς επίσης και οικονομικά στοιχεία από το 2011 έως σήμερα. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας που έγιναν, δηλαδή πως τα στελέχη του Συνεταιρισμού βλέπουν το μέλλον του και αν είναι ικανοποιημένα από την λειτουργία του, καθώς επίσης και αν ο Συνεταιρισμός συμβάλει στην τοπική ανάπτυξη, στην αύξηση του εισοδήματος των μελών του και πόσο ικανοποιημένα είναι τα μέλη του από το εισόδημα που προέρχεται από την γεωργία ή την κτηνοτροφία.

The Cooperatives in Greece: The case of the Agricultural Association of Messolonghi- Nafpaktia "The Union".

Important Terms: Agricultural cooperative, activities, local development.

Abstract

The subject of this diploma thesis is the Agricultural Association of Messolongi - Nafpaktia "Union". The aim of the thesis is to present a general picture of the Cooperative, where its methodical and sensitivity contributes to economic, local, national and global level. The first chapter presents the various definitions given to cooperatives, analyzes the cooperative values and principles, presents the categories of cooperatives as well as the legislation governing the cooperatives in our country from 1915 until today. In the second chapter are presented the activities of the Agricultural Cooperative, it the harvesting, processing, standardization of almost all the basic agricultural products produced in the region, such as cotton, olives, maize, corn, grain, agricultural supplies trade, services, energy production. Also presented are the management bodies of the cooperative as well as financial data from 2011 until today. In the third chapter are presented the results of the research, that is, how the members of the Cooperative see their future and whether they are satisfied with its operation, as well as if the Cooperative contributes to local development, the increase of its members' income and how much its members are satisfied with income derived from agriculture or livestock.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ, ΕΝΝΟΙΑ, ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ, ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ, ΕΙΔΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ, ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ, ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

1.1 Ιστορική εξέλιξη των Συνεταιρισμών

Ο συνεταιρισμός σαν κοινωνικό φαινόμενο έκανε την εμφάνιση του προς το τέλος της φεουδαρχικής περιόδου και άρχισε να παίρνει ολοκληρωμένη μορφή στα μέσα του 19ου αιώνα. Η εμφάνιση του συνεταιρισμού συμπίπτει με τις διαρθρωτικές οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές, που άρχισαν στα τέλη του 18ου αιώνα και στις αρχές του 19ου αιώνα. Στην περίοδο αυτή η βιομηχανική ανάπτυξη γίνεται με γοργούς ρυθμούς. Τα βιοτεχνικά εργαστήρια αρχίζουν σιγά-σιγά να εξαφανίζονται και να παραχωρούν τη θέση τους στα μεγάλα εργοστάσια. Οι βιομηχανικοί εργάτες πληθαίνουν.

Σε αυτή την περίοδο εμφανίστηκαν οι ουτοπιστές σοσιαλιστές που με τις ανθρωπιστικές τους αντιλήψεις αποκάλυψαν τα μειονεκτήματα του οικονομικού-κοινωνικού καπιταλιστικού συστήματος και πρότειναν την ειρηνική μεταρρύθμισή του σε σοσιαλιστικό, με μέσο το Συνεταιρισμό. Με την ανθρωπιά, την καλοσύνη και το ρομαντισμό που τους διέκρινε καλούσαν τους εργάτες, τους βιοτέχνες, τους αγρότες, τους επαγγελματίες, τους διανοούμενους, τους βιομηχάνους, τους εμπόρους να πάρουν μέρος στους συνεταιρισμούς και να δημιουργήσουν μια πιο ανθρώπινη κοινωνία. Οι χαρακτηριστικότεροι εκπρόσωποι του ουτοπικού σοσιαλισμού είναι στη Γαλλία ο Ανρί Σαιν-Σιμόν (1760-1825) και ο Κάρολος Φουριέ (1772-1837) και στην Αγγλία ο Ρόμπερτ Όουεν (1771-1858). Οι ουτοπιστές σοσιαλιστές πίστευαν πως οι συνεταιρισμοί θα μπορούσαν να λειτουργούν ελεύθερα και ανεξάρτητα μέσα στον καπιταλιστικό σύστημα, μετατρέποντας το σιγά σιγά σε σοσιαλιστικό. Οι προσπάθειες των σοσιαλιστών και των άλλων προδρόμων του συνεταιρισμού απέτυχαν, ωστόσο δεν πήγαν χαμένες, γιατί έριξαν το σπόρο για τη γέννηση του σύγχρονου συνεταιριστικού κινήματος. Το 1844 ιδρύθηκε ο συνεταιρισμός Rochdale στην Αγγλία, που αποτέλεσε την αφετηρία και τη βάση του συνεταιριστικού κινήματος σε όλο τον κόσμο.

1.2 Ορισμός του συνεταιρισμού

Έχουν δοθεί πολλοί και διαφορετικοί ορισμοί για την έννοια του συνεταιρισμού, που ο καθένας τους δίνει έμφαση σε διαφορετικά χαρακτηριστικά. Η ποικιλομορφία του θεσμού και η εξελικτική του πορεία κάνουν δύσκολη την περιγραφή του. Ο συνεταιρισμός δεν αποτελεί απροσδιόριστη έννοια, γιατί υπάρχουν οι θεμελιώδεις αρχές του συνεργατισμού, δηλαδή οι κανόνες που ρυθμίζουν την συνεργασία των ατόμων που ενώνουν τις προσπάθειές τους για το κοινό τους συμφέρον, που αποτελούν βασικό στοιχείο των συνεταιρισμών.

Αρκετοί θεωρητικοί του συνεργατισμού, απέφυγαν να δώσουν έναν ορισμό για την έννοια του συνεταιρισμού. Άλλοι, διατύπωσαν ορισμούς δίχως να συμφωνούν μεταξύ τους. Οι πιο σημαντικοί ορισμοί που έχουν δοθεί για τους συνεταιρισμούς είναι οι εξής:

Ο Θεόδωρος Τζωρτζιάκης, γνωστός Συνεταιριστής, ορίζει τον συνεταιρισμό ως εξής: «Ο συνεταιρισμός είναι όργανο αυτοβοήθειας ασθενών οικονομικά προσώπων, δημιουργούμενος με την ένωση των μικρών κατά μέρος δυνάμεων σε μια μεγάλη ομοειδή δύναμη, που τίθεται στη διάθεση του καθενός για την καλύτερη άσκηση της επαγγελματικής και οικιακής του οικονομίας», Δίνει έμφαση στη μεγάλη ομοειδή δύναμη που δημιουργείται από την ένωση των μικρών δυνάμεων.

Ο καθηγητής Δ. Καλιτσουνάκης δίνει τον εξής ορισμό: «Ο συνεταιρισμός είναι ελεύθερη και ισότιμη τοπική προσωπική ένωση ασθενών οικονομικά ατόμων, προς αυτοβοήθεια με την από κοινού διεξαγωγή επιχειρήσεως, από την οποία ωφελούνται ανάλογα με την συναλλαγή τους μ' αυτή ».

Ο καθηγητής Διον. Μαυρόγιαννης ορίζει ότι: «Συνεταιρισμός είναι μια ελεύθερη ένωση προσώπων που ασκούν ομοειδή οικονομική επιχείρηση ή είναι της ίδιας κοινωνικής κατηγορίας (αγρότες, καταναλωτές, κ.ά.) και αποβλέπει στην προαγωγή της οικονομίας των μελών του, έχει δημοκρατικό χαρακτήρα και μορφωτική αποστολή για τα μέλη του ». Ο παραπάνω ορισμός δίνει ιδιαίτερη σημασία στην ομοειδή οικονομική επιχείρηση και στον δημοκρατικό χαρακτήρα του συνεταιρισμού.

Ο Marvin A.Schaars, καθηγητής Αγροτικής Οικονομίας στο Πανεπιστήμιο του Wisconsin των Η.Π.Α. δίνει τον εξής ορισμό: «Ο συνεταιρισμός είναι μια επιχείρηση που αποκτάται και ελέγχεται εθελοντικά από τα μέλη του, και λειτουργεί από αυτούς και γι' αυτούς σε βάση μη κερδοσκοπική ή στο κόστος ».

Επίσης, ο Νόμος 602/1915 «Περί Συνεταιρισμών» ορίζει ότι: «Ο συνεταιρισμός είναι εταιρεία η οποία έχει κεφάλαιο μεταβλητό, αποτελείται από συνεταίρους των οποίων ο αριθμός είναι επίσης μεταβλητός και επιδιώκει με την συνεργασία των συνεταίρων την προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας καθενός από αυτούς». Στον παραπάνω ορισμό τονίζεται η ελευθερία εισόδου και εξόδου των μελών, καθώς επίσης και ότι τα οφέλη προκύπτουν από την συνεργασία των μελών .

Η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση, στο παγκόσμιο συνέδριο στο Μάντσεστερ το 1995, έδωσε τον παρακάτω ορισμό για τον συνεταιρισμό: «Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεων τους, διαμέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης».

Ο Ν.2810/2000 « Αγροτική Συνεταιριστική Οργάνωση » ορίζει τον (αγροτικό) συνεταιρισμό ως εξής: «Αγροτική Συνεταιριστική Οργάνωση είναι αυτόνομη ένωση προσώπων, η οποία συγκροτείται εθελοντικά και επιδιώκει, με την αμοιβαία βοήθεια των μελών της, την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη και προαγωγή τους, μέσω μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης». Ο ορισμός αυτός, σχεδόν ταυτίζεται με τον ορισμό που έδωσε για τον συνεταιρισμό η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση και δύναται λύση στο πρόβλημα της πολυμορφίας των ορισμών (Παπαγεωργίου,2007).

Σύμφωνα με τους παραπάνω ορισμούς ο συνεταιρισμός είναι ένας μικτός οικονομικοκοινωνικός θεσμός, που όπως έλεγε ο Σαρλ Ζιντ «φιλοδοξεί να πετύχει τη συμφιλίωση της δικαιοσύνης και της ελευθερίας». Οι συνεταιρισμοί αποτελούν ένα οικονομικό σύστημα με κοινωνικό περιεχόμενο. Στόχος λοιπόν των συνεταιρισμών, είναι η βελτιστοποίηση της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης των μελών τους μέσα από συγκεκριμένες αξίες και αρχές που εφαρμόζουν.

1.3 Οι Συνεταιριστικές αξίες

Ο βασικός σκοπός των συνεταιρισμών είναι η καλύτερευση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής θέσης των μελών τους, δηλαδή: η μεγιστοποίηση των ωφελειών, με την επίτευξη υψηλότερων τιμών πώλησης των αγροτικών προϊόντων των παραγωγών-μελών του συνεταιρισμού, η ελαχιστοποίηση των δαπανών παραγωγής με τη μείωση του κόστους μεταποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων και την διάθεση γεωργικών εφοδίων σε χαμηλές τιμές, η προσφορά περισσότερων και καλύτερων υπηρεσιών προς τα μέλη τους, δηλαδή παραγωγή, μεταποίηση και διάθεση αγροτικών προϊόντων, προμήθεια γεωργικών εφοδίων, η εξασφάλιση κοινωνικής

δικαιοσύνης στα μέλη τους, η διαφύλαξη της υγείας των καταναλωτών, με την διάθεση σε αυτούς αγνών και ανόθευτων προϊόντων. Ο συνεταιρισμός έχει περισσότερες δυνατότητες απ' ότι κάθε μέλος χωριστά. Οι δυνατότητες αυτές υπάρχουν στο συνεταιρισμό εξαιτίας της δύναμης της συσπείρωσης (Παπαγεωργίου,2007,σ.71).

Ο συνεταιρισμός για να επιβιώσει πρέπει να έχει την ίδια επιχειρηματική αποτελεσματικότητα με τους ανταγωνιστές του. Παραμένει όμως, προσκολλημένος σε ορισμένες αξίες, γιατί δέχεται ότι η επιτυχία στον οικονομικό τομέα, δεν είναι αυτοσκοπός αλλά το μέσο για την ποιοτική αναβάθμιση των μελών του.

Σύμφωνα με την Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση, στο παγκόσμιο συνέδριο στο Μάντσεστερ το 1995, «Οι συνεταιρισμοί στηρίζονται στις αξίες της αυτοβοήθειας, της αυτεθύνης, της δημοκρατίας, της ισότητας, της ισοτιμίας και της αλληλεγγύης. Ακολουθώντας την παράδοση των πρωτεργατών, τα μέλη των συνεταιρισμών στηρίζονται στις ηθικές αξίες της εντιμότητας, της διαφάνειας, της κοινωνικής υπευθυνότητας και της φροντίδας για τους άλλους». Οι αξίες αυτές αποτελούν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά με τα οποία οι συνεταιρισμοί προσπαθούν να επενδύουν τις οικονομικές τους δραστηριότητες. Αυτοί οι άγραφοι κανόνες δημιουργούν τα θεμέλια της ενότητας και της συνεργασίας για την επίτευξη των ποσοτικών και ποιοτικών αποτελεσμάτων που επιδιώκουν οι συνεταιρισμοί με την δραστηριότητά τους.

Η αυτοβοήθεια ως αξία, σημαίνει την ανάληψη πρωτοβουλίας από τα μέλη τους για να καλυτερεύσουν την θέση τους. Οι συνεταιρισμοί στηρίζονται στις δικές τους δυνάμεις που αν τις αξιοποιήσουν σωστά έχουν μεγαλύτερη δύναμη από πολλές μικρές συνεργαζόμενες οικονομικές δυνάμεις.

Η αυτεθύνη σημαίνει ότι οι συνεταιρισμοί διαχειρίζονται τις υποθέσεις τους με δική τους ευθύνη για τα θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα των αποφάσεών τους. Αναλαμβάνουν τις συνέπειες των επιλογών τους.

Η αξία της δημοκρατίας αποτελεί χαρακτηριστική επιλογή των συνεταιρισμών και απόδειξη της ανθρωποκεντρικότητας του συνεταιριστικού θεσμού, ο οποίος υποτάσσει την οικονομική λειτουργία στον άνθρωπο, τον οποίο θεωρεί ως επίκεντρο του ενδιαφέροντός του και στον οποίο αναγνωρίζει δικαιώματα και υποχρεώσεις (Παπαγεωργίου,2007,σ.32).

Η ισότητα εκφράζεται στο καταστατικό των συνεταιρισμών που λέει : «όλα τα μέλη ενός συνεταιρισμού ανεξάρτητα από φύλο, ηλικία, μόρφωση, εισοδηματική κατάσταση, κ.λ.π. είναι ίσα

απέναντι στο συνεταιρισμό και έχουν τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις». Ο συνεταιρισμός εξασφαλίζει ίση μεταχείριση προς όλα τα μέλη του.

Με την ισοτιμία οι συνεταιρισμοί αποδίδουν στα μέλη τους το ισότιμο της συμβολής τους στην κοινή προσπάθεια. Ο συνεταιρισμός ενδιαφέρεται για την καλύτερευση της ευημερίας των μελών του και όταν το επιτρέπουν οι συνθήκες διευρύνει το ενδιαφέρον του και στο κοινωνικό σύνολο.

Η αλληλεγγύη αποτελεί την κατακλείδα των αξιών, μια αξία κοινωνική και βαθιά ανθρώπινη για την πρόοδο των κοινωνιών η οποία εκτείνεται πέρα από τα στενά όρια του ατομικού συμφέροντος. Η αλληλεγγύη εξυπηρετεί τα συμφέροντα όλων, αναδεικνύει ποιοτικά την ανθρώπινη ύπαρξη και είναι απαλλαγμένη από στοιχεία ανταποδοτικότητας (Παπαγεωργίου,2007,σ.33).

Τα μέλη των συνεταιρισμών στηρίζονται στις ηθικές αξίες: της εντιμότητας, της διαφάνειας, της κοινωνικής υπευθυνότητας και της φροντίδας για τους άλλους.

Η εντιμότητα στις συναλλαγές αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ύπαρξη του συνεταιρισμού. Ο συνεταιρισμός στηρίζεται στην εντιμότητα κατά τις εμπορικές πράξεις. Η διαφάνεια είναι απαραίτητη στους συνεταιρισμούς. Τα μέλη του συνεταιρισμού μπορούν να ελέγχουν την πορεία της επιχείρησης. Η κοινωνική υπευθυνότητα είναι σημαντική για την λειτουργία των συνεταιρισμών. Η φροντίδα για τους άλλους είναι επέκταση της αλληλεγγύης γιατί αναφέρεται γενικά στους συνανθρώπους. Μια οικονομική επιχείρηση που λειτουργεί για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των μελών με τον περιορισμό ότι θα μεριμνά και για τους άλλους, ασφαλώς δεν αποτελεί μια συνηθισμένη επιχείρηση (Παπαγεωργίου,2007,σ.34).

1.4 Οι Συνεταιριστικές Αρχές

Έχοντας ήδη αναλύσει την έννοια του συνεταιρισμού και τις συνεταιριστικές αξίες, στη συνέχεια θα αναλύσουμε τις συνεταιριστικές αρχές. Αφετηρία των συνεταιρισμών της σύγχρονης εποχής θεωρείται «ο συνεταιρισμός των δικαίων σκαπανέων της πόλης Rochadale». Ο καταναλωτικός αυτός συνεταιρισμός θεωρείται ως αφετηρία, γιατί οι αρχές που καθόρισε το 1844 αποδείχθηκαν επιτυχημένες και αποτέλεσαν το υπόδειγμα, αυτούσιες ή προσαρμοζόμενες, για άλλους συνεταιρισμούς. Οι συνεταιριστικές αρχές προκύπτουν από το καταστατικό του και είναι:

- 1.Το κεφάλαιο το προμηθεύουν τα μέλη και αμείβεται με σταθερό επιτόκιο.
- 2.Μόνο τα πιο αγνά προϊόντα θα προμηθεύεται ο συνεταιρισμός για τα μέλη.

- 3.Θα γίνεται ακριβής ζύγιση και μέτρηση στα πωλούμενα είδη.
- 4.Τα προϊόντα θα πωλούνται στις τιμές της αγοράς και δε θα δίνεται ούτε θα ζητείται πίστωση.
- 5.Τα κέρδη θα επιμερίζονται αναλογικά προς το ύψος των αγορών κάθε μέλους από το συνεταιρισμό.
- 6.Η αρχή «κάθε μέλος μία ψήφος» θα επικρατεί στη διοίκηση, καθώς και η ισότητα των φύλων για τα μέλη.
- 7.Η διαχείριση θα γίνεται από την αιρετή διοίκηση και από μία περιοδικά εκλεγόμενη επιτροπή
- 8.Ένα καθορισμένο ποσοστό από τα κέρδη θα χρησιμοποιείται για εκπαιδευτικούς σκοπούς.
- 9.Η λογιστική κατάσταση και οι ισολογισμοί θα παρουσιάζονται συχνά στα μέλη.
- 10.Δε θα εξετάζονται οι πολιτικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις αυτών που κάνουν αίτηση να γίνουν μέλη.

Στους δέκα αυτούς κανόνες της Rochadale εμπεριέχονται οι αρχές του συνεργατισμού, όπως διατυπώθηκαν πολύ αργότερα.

Το 1937, που ο συνεργατισμός αναπτύχθηκε στις περισσότερες χώρες του κόσμου, η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση (International Cooperative Alliance) στο συνέδριο στο Παρίσι, προχώρησε στην πρώτη διατύπωση των συνεταιριστικών αρχών, που έπρεπε να εφαρμόζονται διεθνώς και να αποτελούν τα αναγνωριστικά στοιχεία των συνεταιρισμών. Οι αρχές αυτές ήταν:

- 1.Ελεύθερη συμμετοχή
- 2.Δημοκρατικός έλεγχος - κάθε πρόσωπο μία ψήφος
- 3.Περιορισμένος τόκος στο κεφάλαιο
- 4.Διανομή πλεονασμάτων ανάλογα με τις συναλλαγές με το συνεταιρισμό
- 5.Πολιτική και θρησκευτική ουδετερότητα
- 6.Αγορές και πωλήσεις τοις μετρητοίς
- 7.Πρόωθηση της εκπαίδευσης

Το 1966 στο συνέδριο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης στη Βιέννη, προτάθηκε νέα διατύπωση των συνεταιριστικών αρχών που έγινε ομόφωνα αποδεκτή και επιδιώχθηκε να ισχύουν για όλες τις κατηγορίες συνεταιρισμών. Οι βασικές συνεταιριστικές αρχές είναι:

1. Η συμμετοχή μελών σε μια συνεταιριστική οργάνωση πρέπει να είναι εθελοντική και προσιτή, χωρίς τεχνητούς περιορισμούς από οποιεσδήποτε κοινωνικές, πολιτικές ή θρησκευτικές διακρίσεις, σε όλα τα άτομα που μπορεί να κάνουν χρήση των υπηρεσιών της και επιθυμούν να αποδεχτούν τις ευθύνες της συμμετοχής.

2. Οι συνεταιριστικές οργανώσεις είναι δημοκρατικοί οργανισμοί. Οι υποθέσεις τους πρέπει να κατευθύνονται από πρόσωπα εκλεγόμενα ή οριζόμενα με τρόπο αποδεκτό από τα μέλη και υπόλογα σε αυτά. Τα μέλη των πρωτοβάθμιων οργανώσεων πρέπει να απολαμβάνουν ίσα δικαιώματα ψήφου (κάθε μέλος μία ψήφος) και συμμετοχή σε αποφάσεις που επηρεάζουν τις οργανώσεις τους. Στις μη πρωτοβάθμιες οργανώσεις η διοίκηση πρέπει να διεξάγεται σε δημοκρατική βάση με πρόσφορο τρόπο.

3. Οι συνεταιριστικές μερίδες πρέπει να απολαμβάνουν μόνο ένα περιορισμένο επιτόκιο ή και καθόλου.

4. Πλεονάσματα και αποταμιεύσεις, αν υπάρχουν, προερχόμενα από τις δραστηριότητες της οργάνωσης, ανήκουν στα μέλη της οργάνωσης και πρέπει να διανέμονται με τρόπο ώστε να αποφεύγεται να ωφελείται ένα μέλος σε βάρος των άλλων. Η διανομή μπορεί να γίνεται με απόφαση των μελών ως εξής:

α) Για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του συνεταιρισμού.

β) Για την παροχή κοινών υπηρεσιών.

γ) Προς διανομή στα μέλη, ανάλογα με τις συναλλαγές τους με την οργάνωση.

5. Όλες οι συνεταιριστικές οργανώσεις πρέπει να προνοούν για την εκπαίδευση των μελών τους, των στελεχών και των υπαλλήλων τους και του κοινού γενικά στις αρχές και στις μεθόδους του συνεργατισμού, τόσο στις οικονομικές όσο και στις δημοκρατικές.

6. Όλες οι συνεταιριστικές οργανώσεις, για να εξυπηρετήσουν καλύτερα τα συμφέροντα των μελών τους και των κοινωνιών τους, πρέπει να συνεργάζονται ενεργά, με κάθε πρακτικό τρόπο, με άλλους συνεταιρισμούς σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Το Σεπτέμβριο του 1995 στο συνέδριο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης στο Μάντσεστερ προχώρησαν στην υιοθέτηση μιας δήλωσης για την ταυτότητα των συνεταιρισμών, που περιλαμβάνεται ο ορισμός, οι αξίες και οι αρχές που διέπουν τους συνεταιρισμούς. Οι συνεταιριστικές αρχές αποτελούν τις κατευθυντήριες γραμμές με τις οποίες οι συνεταιρισμοί θέτουν σε εφαρμογή τις αξίες τους. Οι συνεταιριστικές αρχές είναι οι εξής:

1η Αρχή: Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή: «Οι συνεταιρισμοί είναι εθελοντικές οργανώσεις, ανοικτές σε όλα τα πρόσωπα, που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους και επιθυμούν να αποδεχτούν με προθυμία τις ευθύνες του μέλους, χωρίς διακρίσεις φύλου, κοινωνικού επιπέδου, φυλής, πολιτικών πεποιθήσεων ή θρησκείας». Ο συνεταιρισμός είναι στη διάθεση όλων όσων δέχονται τις αρχές του και είναι διατεθειμένοι να τις εφαρμόσουν. Όσοι διαβλέπουν εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους από το συνεταιρισμό μπορούν να γίνουν μέλη. Η πόρτα είναι ανοιχτή, γι' αυτό η αρχή αυτή έχει ονομαστεί «αρχή της ανοιχτής πόρτας». Η είσοδος μελών στο συνεταιρισμό πρέπει να είναι ελεύθερη και εθελοντική. Το «ελεύθερη» αναφέρεται στην πλευρά του συνεταιρισμού και το «εθελοντική» στην πλευρά του υποψήφιου μέλους. Η ελευθερία εισόδου και εξόδου υπάρχει και σήμερα στους συνεταιρισμούς. Στους γεωργικούς συνεταιρισμούς κριτήριο αποδοχής μέλους είναι η άσκηση του γεωργικού επαγγέλματος και η ύπαρξη γεωργικής εκμετάλλευσης μέσα στα όρια δράσης του συνεταιρισμού, ώστε το μέλος να είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού (Παπαγεωργίου,2007,σ.43).

2η Αρχή: Δημοκρατική Διοίκηση εκ μέρους των μελών: «Οι συνεταιρισμοί είναι δημοκρατικές οργανώσεις, οι οποίες ελέγχονται από τα μέλη τους, τα οποία συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της πολιτικής τους και στη λήψη των αποφάσεων. Οι άνδρες και οι γυναίκες που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους ως αιρετοί αντιπρόσωποι είναι υπόλογοι στα μέλη. Τα μέλη των συνεταιριστικών εταιρειών έχουν ίσα εκλογικά δικαιώματα (ένα μέλος, μία ψήφος)». Η ισοψηφία των μελών του συνεταιρισμού αποτελεί ριζική καινοτομία στην οικονομική ζωή, αφού οι αποφάσεις που παίρνονται μπορούν να επηρεάζονται εξίσου από όλα τα μέλη, ενώ τα μέλη αυτά έχουν διαφορές μεταξύ τους από πολλές απόψεις. Ο κανόνας που επικρατεί στην οικονομική ζωή, να επηρεάζουν αναλογικά περισσότερο τις οικονομικές αποφάσεις εκείνοι που έχουν τη μεγαλύτερη οικονομική επιφάνεια ή την μεγαλύτερη κεφαλαιακή συμμετοχή δεν ισχύει στον συνεταιριστικό θεσμό. Ο συνεταιρισμός αποδίδει στη μονάδα «άνθρωπος» τη σημασία που άλλοι οικονομικοί φορείς αποδίδουν στη μονάδα «κεφάλαιο». Ως ίσοι μεταξύ τους οι άνθρωποι διαθέτουν και ίδιο αριθμό ψήφων. Η ανθρωποκεντρικότητα του συνεταιριστικού θεσμού είναι προφανής στην αρχή αυτή, που δεν είναι η μόνη, ως απόδειξη της κοινωνικοοικονομικής φύσης του θεσμού (Παπαγεωργίου,2007,σ.47). Κυρίαρχο όργανο για τις κατευθύνσεις που θα ακολουθήσει ο συνεταιρισμός είναι η Γενική Συνέλευση. Με καθολική ψηφοφορία εκλέγεται το

Διοικητικό Συμβούλιο και στη συνέχεια μεταξύ τους κατανέμονται τα αξιώματα (Πρόεδρος, Αντιπρόεδρος, Γεν. Γραμματέας κ.λ.π.).

3η Αρχή: Οικονομική συμμετοχή των μελών: «Τα μέλη συμμετέχουν δίκαια στο κεφάλαιο της συνεταιριστικής τους επιχείρησης και στον έλεγχο του με δημοκρατικές μεθόδους. Μέρος, τουλάχιστον, αυτού του κεφαλαίου είναι συνήθως η κοινή περιουσία της συνεταιριστικής επιχείρησης. Τα μέλη συνήθως λαμβάνουν περιορισμένη αποζημίωση ή καθόλου για το κεφάλαιο το οποίο καταβάλλουν ως προϋπόθεση της συμμετοχής τους. Τα μέλη διαθέτουν τα πλεονάσματα για όλους ή για οποιονδήποτε από τους ακόλουθους σκοπούς:

- για ανάπτυξη της συνεταιριστικής επιχείρησης τους, πιθανόν με τη δημιουργία αποθεματικών, μέρος των οποίων τουλάχιστον θα πρέπει να είναι αδιαίρετο.
- για την παραχώρηση ωφελημάτων στα μέλη, ανάλογα με τις συναλλαγές που είχαν με τη συνεταιριστική επιχείρηση και
- για προώθηση άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη».

4η Αρχή: Αυτονομία και ανεξαρτησία: «Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι αυτόνομες, αυτοβοηθούμενες οργανώσεις, που ελέγχονται από τα μέλη τους. Εάν θα συνάψουν συμφωνίες με άλλους οργανισμούς ή εάν θα εξασφαλίσουν κεφάλαια από εξωτερικές πηγές θα πρέπει να το πράττουν με όρους οι οποίοι διασφαλίζουν το δημοκρατικό έλεγχο που ασκείται από τα μέλη και συνάδουν με τη συνεταιριστική αυτονομία τους». Προϋπόθεση απόκτησης και διατήρησης της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας των συνεταιρισμών είναι η οικονομική τους αυτοδυναμία. Η απόκτηση οικονομικής αυτοδυναμίας συνεπάγεται απόκτηση ισχύς (Παπαγεωργίου,2007,σ.61).

5η Αρχή: Εκπαίδευση, πρακτική εξάσκηση και πληροφόρηση: «Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις εξασφαλίζουν εκπαίδευση και κατάρτιση για τα μέλη, τους αιρετούς αντιπροσώπους, τους διευθυντές και τους υπαλλήλους τους έτσι ώστε να μπορούν να συμβάλλουν ενεργά στην ανάπτυξη των συνεταιριστικών εταιρειών τους. Ενημερώνουν το κοινό, ειδικότερα τη νέα γενιά, για τη φύση του συνεργατισμού και τις ωφέλειες που τους προσφέρει».

6η Αρχή: Συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών: «Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις εξυπηρετούν τα μέλη τους περισσότερο αποτελεσματικά και ενδυναμώνουν το συνεταιριστικό κίνημα συνεργαζόμενες μεταξύ τους σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο». Με τις διασυνδέσεις αυτές οι συνεταιριστικές οργανώσεις έχουν την δυνατότητα να πετύχουν οριζόντια και κάθετη οικονομική ολοκλήρωση χωρίς καθόλου ν' αποκλίνουν από τις αρχές τους, αφού σε ολόκληρη την κλίμακα γίνονται σεβαστές οι ίδιες αρχές. Με τον τρόπο αυτόν ορισμένες διαδικασίες και επιδιώξεις γίνονται εφικτές ή πιο αποτελεσματικές (Παπαγεωργίου,2007,σ.66).

7η Αρχή: Ενδιαφέρων για την κοινότητα: «Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις εργάζονται για την βιώσιμη ανάπτυξη των κοινοτήτων τους εφαρμόζοντας την πολιτική που αποφασίζετε από τα μέλη τους». Οι βασικότεροι άξονες της συνεταιριστικής κοινωνικής πολιτικής, είναι η αύξηση του εθνικού προϊόντος, η αναδιανομή του εισοδήματος και του πλούτου, η περιφερειακή ανάπτυξη και η προώθηση προγραμμάτων κοινωνικού χαρακτήρα.

1.5 Κατηγορίες συνεταιρισμών

Οι συνεταιρισμοί αποτελούν ιστορικά τον κύριο κορμό της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα. Λειτουργούν κυρίως ως επιχειρήσεις, με την έννοια ότι παράγουν και διαθέτουν στην αγορά προϊόντα ή υπηρεσίες. Η ταξινόμησή τους εξαρτώνται από το σκοπό για τον οποίο δημιουργούνται. Διακρίνονται σε δυο κατηγορίες: στους αγροτικούς συνεταιρισμούς και στους αστικούς συνεταιρισμούς. Οι διαφορές τους απορρέουν από τις διαφορετικές συνθήκες ζωής και εργασίας των μελών τους. Οι πρώτοι δημιουργούνται από τους αγρότες και οι δεύτεροι από τους εργαζομένους των πόλεων.

1.5.1 Αγροτικοί συνεταιρισμοί

Αγροτικοί συνεταιρισμοί είναι όσοι δραστηριοποιούνται σε οποιοδήποτε τομέα της αγροτικής οικονομίας. Λειτουργούν κυρίως ως επιχειρήσεις, με την έννοια ότι παράγουν και διαθέτουν στην αγορά προϊόντα ή υπηρεσίες. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί διακρίνονται σε υποκατηγορίες, ανάλογα με τις δραστηριότητές τους.

-Προμηθευτικές εργασίες: Προμηθεύουν τα μέλη τους με γεωργικά εφόδια δηλαδή λιπάσματα, ζωοτροφές, σπόρους, εντομοκτόνα καθώς και καταναλωτικά αγαθά. Στο παρελθόν η διαχείριση των γεωργικών εφοδίων γινόταν από το κράτος. Η Αγροτική Τράπεζα με ειδική συμφωνία αγόραζε όλη την ελληνική παραγωγή λιπασμάτων και τη διέθετε στους παραγωγούς μέσω των ενώσεων και των συνεταιρισμών. Το Υπουργείο Γεωργίας είχε τον έλεγχο των παραγόμενων ή εισαγόμενων σπόρων στη χώρα μας, ενώ οι συνεταιριστικές οργανώσεις χρησιμοποιούνταν για τη διοχέτευσή τους στους παραγωγούς (Παπαγεωργίου, 2007,σ.214).

Από το 1978 και μετά, η ΚΥΔΕΠ ως κύριος φορέας, ανέλαβε την διάθεση των ζωοτροφών και σπόρων στους παραγωγούς. Η διάθεση των λιπασμάτων γίνονταν από έναν νέο κεντρικό

συνεταιριστικό φορέα την ΣΥΝΕΛ. Αργότερα, η ΚΥΔΕΠ και η ΣΥΝΕΛ διαλύθηκαν και το κενό που δημιουργήθηκε καλύφθηκε από ιδιωτικές επιχειρήσεις.

-Εμπορία γεωργικών προϊόντων: Στην Ελλάδα, η εμπορία γεωργικών προϊόντων μέσω των συνεταιρισμών είναι μικρή, σε σύγκριση με άλλες χώρες. Από το 1981, οι συνεταιρισμοί ήταν ο κύριος αγοραστής σιτηρών. Μετά την διάλυση της ΚΥΔΕΠ, αρκετές ιδιωτικές επιχειρήσεις δραστηριοποιήθηκαν σε αυτόν τον τομέα. Παρά τα προβλήματα που υπήρχαν, οι γεωργικοί συνεταιρισμοί σημείωσαν σημαντική πρόοδο στην εμπορία πολλών αγροτικών προϊόντων όπως του κρασιού, του ελαιολάδου, του βαμβακιού, των γαλακτοκομικών προϊόντων, των χυμών φρούτων, του κρέατος πουλερικών. Βέβαια η κρίση στους συνεταιρισμούς, επέφερε μείωση στα ποσοστά συμμετοχής στις αγορές αυτών των προϊόντων.

-Μεταποίηση γεωργικών προϊόντων: Πρόκειται για το στόχο που είχαν ορισμένες συνεταιριστικές οργανώσεις να αποκτήσουν ιδιόκτητες εγκαταστάσεις για την επεξεργασία των προϊόντων των μελών τους. Οι γεωργικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις έφτασαν στο ποσοστό του 18% το 1980, από 6% που ήταν το 1970. Τα ποσοστά αυξήθηκαν ακόμα περισσότερο στη δεκαετία του 1980 αλλά στη συνέχεια λόγω της έλλειψης της ανταγωνιστικότητας αυτών των μονάδων στην αγορά, οδηγήθηκαν σε περιορισμένη αξιοποίηση ή και εκποίηση τους.

-Συνεταιρισμοί και αγροτική πίστη: Σε άλλες χώρες της Ε.Ε. οι αγρότες έχουν δικό τους πιστωτικό ίδρυμα. Αυτό δεν συμβαίνει στη χώρα μας όπου η κύρια πηγή παροχής πιστώσεων ήταν η πρώην Αγροτική Τράπεζα, που διοχέτευε μεγάλο μέρος των βραχυπρόθεσμων δανείων της μέσω των συνεταιρισμών. Έως το 1987 το ποσοστό αυτό έφτασε στο 75% , οπότε άρχισε να μειώνεται με γρήγορο ρυθμό, ώστε το 1989 είχε φτάσει στο 51% και το 1990 στο 44% (Παπαγεωργίου, 2007,σ.216). Οι συνεταιρισμοί δεν ανέλαβαν σημαντικό ρόλο μετά την ίδρυση της ΑΤΕ σε ανώνυμη εταιρεία, το 1991, στον τομέα της αγροτικής πίστης.

1.5.2 Αστικοί Συνεταιρισμοί

Υπάρχουν πολλές κατηγορίες αστικών συνεταιρισμών, που για μερικές από αυτές, είναι γνωστές οι δραστηριότητές τους. Ενδεικτικά αναφέρουμε:

-Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί, που για τη σύστασή τους απαιτούνται τουλάχιστον εκατό άτομα. Αναφερόμαστε στους ανοικτούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς όπου μπορεί να γίνει μέλος οποιοσδήποτε καταναλωτής εφόσον δεν ασκεί κάποιο ανταγωνιστικό επάγγελμα. Η δομή τους είναι

πιο απλή σε σύγκριση με εκείνη των αγροτικών συνεταιρισμών, ίσως γιατί είναι λιγότερο ανεπτυγμένοι τόσο σε έκταση όσο και σε αριθμό (Καμενίδης, 2010,σ.98).

-Προμηθευτικούς συνεταιρισμούς: είναι ένα είδος συνεταιρισμού που συστήνεται με σκοπό την προμήθεια αγαθών ή υπηρεσιών. Μέλη του είναι κατά κανόνα αγοραστές ομοειδών αγαθών και σκοπός της λειτουργίας του είναι η επίτευξη οικονομιών κλίμακας (φθηνότερες τιμές και ευνοϊκότεροι όροι αγοράς λόγω μεγαλύτερων ποσοτήτων) κατά την προμήθεια των αγαθών. Στην Ελλάδα είναι έντονα ανεπτυγμένοι οι προμηθευτικοί συνεταιρισμοί των φαρμακοποιών.

Οι συνεταιρισμοί των φαρμακοποιών ίδρυσαν την ανώνυμη εταιρεία ΠΑΝΣΥΦΑ (Πανελλήνια Συνεταιριστική Φαρμακοποιών) που διαπραγματεύεται τα είδη ελεύθερου εμπορίου που διαθέτουν τα φαρμακεία. Επίσης, έχουν αναλάβει την παραγωγή ορισμένων προϊόντων κι άλλον με την σχέση « φασόν». Έχουν συνάψει στρατηγικές συμφωνίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο με την ίδρυση Ευρωπαϊκής Οργάνωσης Συνεταιριστικών Φαρμακείων, στην οποία μετέχουν φορείς της Ισπανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, της Ελλάδας και της Τουρκίας και με προοπτική συμμετοχής και οργανώσεων από άλλες χώρες. Στόχος της συσπείρωσης αυτής είναι η δημιουργία ενός Μεσογειακού τόξου ως αντίβαρου σε κεφαλαιουχικές εταιρείες της βόρειας Ευρώπης (Παπαγεωργίου, 2007,σ.218).

-Πιστωτικοί συνεταιρισμοί και συνεταιριστικές τράπεζες: Με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος ορίστηκε το ελάχιστο κεφάλαιο για την μετατροπή πιστωτικού συνεταιρισμού σε Συνεταιριστική Τράπεζα. Ένας σημαντικός περιορισμός που θέτει η Τράπεζας της Ελλάδος είναι ότι συνεταιριστικές τράπεζες οφείλουν να συνεργάζονται μόνο με τα μέλη τους. Με μη μέλη μπορούν μόνο να συναλλάσσονται σε εργασίες διαμεσολαβητικού χαρακτήρα ή όταν στη συναλλαγή συμμετέχει και μέλος της τράπεζας. Με το νόμο 3483/7.8.2006 έχει επιτραπεί στις συνεταιριστικές τράπεζες να συναλλάσσονται με μη μέλη ύστερα από έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδας, ακολουθώντας τους ειδικούς όρους και προϋποθέσεις που θα θέσει (Παπαγεωργίου,2007,σ.218-219).

-Συνεταιρισμοί ηλεκτρολόγων: Η Πανελλήνια Ομοσπονδία Συνεταιρισμών Ηλεκτρολόγων Εγκαταστάσεων (ΠΟΣΗΕ) ιδρύθηκε το 1976 και έως το 2006 είχε 20 συνεταιρισμούς, με 65 καταστήματα πώλησης ηλεκτρολογικού υλικού και περισσότερα από 3000 μέλη.

-Συνεταιρισμοί υδραυλικών: Το έτος 2000 υπήρχαν 31 συνεταιρισμοί και κάλυπταν το 65% της χώρας μας.

-Αγροτουριστικοί-αγροβιοτεχνικοί συνεταιρισμοί γυναικών: Εμφανίσθηκαν τα τελευταία 35 χρόνια. Οι δραστηριότητες τους είναι αγροτουριστικές και αγροβιοτεχνικές. Οι περισσότεροι έχουν ιδρυθεί ως αγροτικοί συνεταιρισμοί και ένα μέρος τους ως αστικοί. Ξεκίνησαν με παρακίνηση από την Γενική Γραμματεία Ισότητας και επωφελήθηκαν από κίνητρα που είχαν προβλεφθεί και ίσως αποτέλεσαν και το βασικό λόγο ίδρυσης τους (Παπαγεωργίου,2007,σ.220)

1.6 Συνεταιριστική Νομοθεσία

Στην Ελλάδα υπάρχει διαφορετική νομοθεσία για τους αγροτικούς, τους αστικούς, τους κοινωνικούς και τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς. Η συνεταιριστική νομοθεσία στη χώρα μας αρχίζει το 1915, αν και η συνεταιριστική δράση εμφανίστηκε πολύ νωρίτερα. Αφορά την ίδρυση, οργάνωση και την λειτουργία των συνεταιρισμών. Ο Ν.602/1915 είναι ο πρώτος συνεταιριστικός νόμος που αφορά όλους τους συνεταιρισμούς. Ο Ν. 602 συντάχθηκε με βάση τον πρώτο Γερμανικό Συνεταιριστικό Νόμο του 1889, καθώς επίσης και τον Αυστριακό Συνεταιριστικό Νόμο. Θεωρείται πολύ προοδευτικός νόμος για την εποχή του. Τα περισσότερα από τα άρθρα του είχαν σχεδιαστεί σύμφωνα με τις συνεταιριστικές αρχές. Αποτελείται από 95 άρθρα.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του Ν.602/1915 είναι:

- Οι συνεταιρισμοί είχαν περιορισμένες δραστηριότητες. Αυτός ήταν και ένας από τους σημαντικότερους λόγους που αντικαταστάθηκε ο Ν.602/1915.
- Για την σύστασή του απαιτούνταν επτά άτομα.
- Μπορούσαν να δημιουργηθούν δύο ή περισσότεροι συνεταιρισμοί σε μια Κοινότητα ή Δήμο με την προϋπόθεση ότι ο δεύτερος ή τρίτος συνεταιρισμός θα έχει τουλάχιστον εικοσιπέντε μέλη .
- Τα μέλη του συνεταιρισμού έπρεπε να έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας.
- Η κατοικία ή τα αγροτεμάχια που διέθετε το κάθε μέλος θα έπρεπε να είναι στην έδρα του συνεταιρισμού.
- Από την γενική συνέλευση εκλέγονταν το διοικητικό και εποπτικό συμβούλιο του συνεταιρισμού.
- Η θέση του διοικητικού συμβουλίου ήταν τιμητική και άμισθη.
- Παραχωρούνταν αρμοδιότητες και στα υπηρεσιακά όργανα του συνεταιρισμού.
- Η λειτουργία του συνεταιρισμού ήταν σύμφωνη με αυτά που όριζε το καταστατικό του.

Οι βασικοί στόχοι του ήταν : α) Να μειωθεί η εκμετάλλευση των παραγωγών και των καταναλωτών από τους μεσάζοντες κατά την πώληση και αγορά αγροτικών προϊόντων. β) Να ελαχιστοποιήσει την εκμετάλλευση των παραγωγών και των καταναλωτών από τους μεσάζοντες κατά την προμήθεια γεωργικών εφοδίων και γ) Να ικανοποιήσει τις πιστωτικές ανάγκες των παραγωγών από τους συνεταιρισμούς και να καταπολεμήσει την τοκογλυφία που ήταν σοβαρό πρόβλημα της εποχής. Η τοκογλυφία και τα υπερβολικά κέρδη για τους μεσάζοντες δημιουργούσαν μεγάλο πρόβλημα στους μικρούς παραγωγούς.

Παρόλο αυτά ο νόμος θεωρείται αποτελεσματικός, καθώς από την ψήφισή του και μετά παρατηρείται δημιουργία πολλών συνεταιρισμών. Το 1915 οι συνεταιρισμοί είναι 150 και μέχρι το 1926 είχαν ιδρυθεί 4.150 συνεταιρισμοί. Οι πρώτες Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ) δημιουργούνται στη Μεσσηνία το 1917 και τον ίδιο χρόνο, λίγο αργότερα, στην Ηλεία. Η ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών αυτής της περιόδου συνδέεται άμεσα με τις ραγδαίες εξελίξεις που γνώρισε ο ελληνικός αγροτικός χώρος στην περίοδο του μεσοπολέμου. Σε αυτή την ευνοϊκή συγκυρία οι θετικές συνέπειες από τη θεσμοθέτηση του Ν. 602/1915 απέκτησαν πολλαπλασιαστική επίδραση, με αποτέλεσμα τη συνδυασμένη και εντυπωσιακή ανάπτυξη των συνεταιρισμών (και της γεωργικής πίστης) σε ολόκληρη την αγροτική Ελλάδα. Η διάδοση του συνεταιριστικού θεσμού στην ελληνική ύπαιθρο δημιούργησε έναν βασικό μηχανισμό για την περιστολή της τοκογλυφίας και του «αλυσιδωτού δανεισμού», καθώς και για την τροφοδότηση του αγροτικού πληθυσμού με χαμηλού κόστους εισροές (λιπάσματα, φυτοφάρμακα, επιλεγμένους σπόρους), (Κοντογεώργος & Σεργάκη,2015)

1.6.1 Νομοθεσία Αγροτικών Συνεταιρισμών

Ο Ν. 921/1979 είναι ο πρώτος συνεταιριστικός νόμος στην χώρα μας που αφορά τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Απαρτίζεται από 71 άρθρα και θεσπίστηκε μετά από απαίτηση του αγροτικού κόσμου, για βελτίωση του προηγούμενου νόμου. Τα κύρια χαρακτηριστικά του Ν. 921/1979 είναι:

- Επιτρέπει στους γεωργικούς συνεταιρισμούς «να αναλάβουν κάθε δραστηριότητα που ανάγεται στα πλαίσια του γεωργικού επαγγέλματος και προβλέπεται από το καταστατικό τους για την εξυπηρέτηση και προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας και την εξύψωση του κοινωνικού, επαγγελματικού και πολιτιστικού επιπέδου των γεωργών-μελών τους».
- Για την σύστασή του απαιτούνται τουλάχιστον δέκα άτομα. Για την σύσταση και δεύτερου συνεταιρισμού στο ίδιο χωριό απαιτούνται τουλάχιστον εκατό άτομα.

- Επιτρέπεται η ύπαρξη περισσότερων από ένα συνεταιρισμό στο ίδιο χωριό ή περισσότερων από μια Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών στον ίδιο νομό.
- Μέλη του συνεταιρισμού μπορούν να γίνουν φυσικά πρόσωπα που συμπλήρωσαν τα δέκα οκτώ τους χρόνια.
- Το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας είναι τουλάχιστον 5.000 δραχμές.
- Υπήρχε ένα ψηφοδέλτιο για την ανάδειξη μελών του διοικητικού ή εποπτικού συμβουλίου.
- Όλα τα μέλη του συνεταιρισμού μπορούσαν να εκλεγούν στο διοικητικό ή εποπτικό συμβούλιο.
- Τα μέλη του συνεταιρισμού μπορούσαν να εξουσιοδοτούν άλλο μέλος να τους εκπροσωπεί στη Γενική Συνέλευση.
- Αντιπρόσωποι για την γενική συνέλευση της ΠΑΣΕΓΕΣ εκλέγονταν και από τις ενώσεις γεωργικών συνεταιρισμών και από τις κεντρικές ενώσεις συνεταιρισμών, τις κοινοπραξίες και τις συνεταιριστικές εταιρείες.
- Η εποπτεία των γεωργικών συνεταιρισμών πραγματοποιείται από την ΑΤΕ.
- Η ΠΑΣΕΓΕΣ εκπροσωπούσε και τους αγροτικούς συλλόγους.

Ο επόμενος νόμος, ο Ν.1257/1982, αφορούσε τον τρόπο αρχαιρεσιών στους συνεταιρισμούς και την ΠΑΣΕΓΕΣ. Ο νόμος αυτός αντικαταστάθηκε από τον Ν. 1541/1985, που αφορά τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και αποτελείται από 79 άρθρα. Τα βασικά χαρακτηριστικά του είναι:

- Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί μπορούν να αναλάβουν δραστηριότητες που έχουν σαν στόχο την οικονομική, κοινωνική και πολιτική ανάπτυξη των μελών του.
- Για την δημιουργία του αγροτικού συνεταιρισμού είναι απαραίτητο να υπάρχουν πενήντα μέλη ενώ για την σύσταση συνεταιρισμού ειδικού σκοπού απαιτούνται είκοσι άτομα.
- Δεν επιτρέπεται η δημιουργία δεύτερης Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών στον ίδιο νομό ή η ίδρυση δεύτερου αγροτικού συνεταιρισμού στο ίδιο χωριό.
- Μέλη του συνεταιρισμού μπορούν να γίνουν μόνο φυσικά πρόσωπα
- Το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας είναι τουλάχιστον 25.000 δραχμές, με εξαίρεση τις ορεινές ή ημιορεινές περιοχές και τα νησιά, όπου το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας είναι τουλάχιστον 10.000 δραχμές.
- Για την ανάδειξη των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή του εποπτικού συμβουλίου, χρησιμοποιείται το σύστημα των συνδυασμών.
- Δικαίωμα εκλογής στο διοικητικό ή εποπτικό συμβούλιο έχουν μόνο τα τακτικά μέλη δηλαδή όσα μέλη ασχολούνται αποκλειστικά με την γεωργία.
- Στις γενικές συνελεύσεις απαγορεύεται η εξουσιοδότηση των μελών

- Αντιπρόσωποι για την γενική συνέλευση της ΠΑΣΕΓΕΣ εκλέγονταν μόνο από τις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών.
- Η εποπτεία γίνεται από το «Σώμα Ελεγκτών Συνεταιριστικών Οργανώσεων»
- Η ΠΑΣΕΓΕΣ δεν εκπροσωπεί τους αγροτικούς συλλόγους.
- Θεσπίζεται ένας νέος θεσμός, η Κλαδική Οργάνωση Παραγωγής Αγροτικού Συνεταιρισμού που λειτουργεί μέσα στον αγροτικό συνεταιρισμό και αντιστοιχεί σε κάθε κλάδο αγροτικής παραγωγής.

Ο Συνεταιριστικός Ν. 2169/1993 αφορά τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις και απαρτίζεται από 56 άρθρα. Τα κύρια χαρακτηριστικά του είναι:

- Οι Αγροτικοί Συνεταιριστικές Οργανώσεις μπορούν να αναλάβουν δραστηριότητες για την επίτευξη του σκοπού τους, δηλαδή (α) την παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων, (β) την παραγωγή και προμήθεια των γεωργικών εφοδίων καθώς και (γ) την κατασκευή και προμήθεια των μέσων αγροτικής παραγωγής και βιοτικής ανάγκης (Καμενίδης, 2010,σ.184)
- Να υπάρχουν τουλάχιστον είκοσι μέλη για την σύστασή του
- Το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας είναι 50.000 δραχμές
- Η εκλογές για τα μέλη του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου μπορούν να γίνουν με ενιαίο ψηφοδέλτιο. Το κάθε μέλος μπορεί να τοποθετήσει αριθμό ψήφων ίσο με το 1/2 του αριθμού των μελών του Δ.Σ. ή του Ε.Σ. που έχει ο συνεταιρισμός, αυξημένος κατά ένα.

Ο νόμος αυτός έδωσε πίσω στους συνεταιρισμούς τη δυνατότητα να ρυθμίζουν τις υποθέσεις τους με εσωτερικούς κανονισμούς και ήταν αρκετά προσγειωμένος στην Ελληνική πραγματικότητα.

Μετά από διάφορες τροποποιήσεις του προηγούμενου νόμου, ψηφίστηκε το 2000, ο Ν. 2810/2000 για τις «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις» και απαρτίζεται από 42 άρθρα. Τα βασικά χαρακτηριστικά του είναι ότι η σύσταση του αγροτικού συνεταιρισμού απαιτεί τουλάχιστον επτά άτομα, μέλη του συνεταιρισμού μπορεί να είναι εκτός από τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, η περιφέρεια του συνεταιρισμού ορίζεται από το καταστατικό του και δεν έχει περιορισμό, κάθε μέλος του συνεταιρισμού μπορεί να έχει διαφορετικό αριθμό υποχρεωτικών συνεταιριστικών μερίδων, το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας ορίζεται από το καταστατικό του κάθε συνεταιρισμού, οι υποχρεωτικές μερίδες μπορεί να είναι έντοκες σύμφωνα με το καταστατικό του κάθε συνεταιρισμού, προαιρετικές μερίδες μπορούν να αποκτήσουν τα μέλη, οι εργαζόμενοι και άλλοι για να αυξηθεί το κεφάλαιο του συνεταιρισμού, επιτρέπεται η μεταβίβαση της συνεταιριστικής μερίδας σε κληρονόμους, η ημερομηνία εκλογής των Διοικητικών Συμβουλίων

των συνεταιρισμών ορίζεται από το καταστατικό τους και μπορεί να διαφέρει μεταξύ τους, η εκλογή του διοικητικού συμβουλίου γίνεται με ενιαίο ψηφοδέλτιο, το κάθε μέλος του συνεταιρισμού μπορεί να έχει διαφορετικό αριθμό ψήφων (έως 3), το εποπτικό συμβούλιο καταργείται, η εποπτεία των συνεταιρισμών γίνεται από τον Υπουργό Γεωργίας ή από εξουσιοδοτημένα όργανα του Υπουργείου Γεωργίας ή από ορκωτούς λογιστές που ορίζονται από τον Υπουργό Γεωργίας.

Ο Συνεταιριστικός Ν. 4015/2011 είναι ο επόμενος νόμος για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς στην Ελλάδα. Ήταν απαραίτητη η ψήφισή του, εξαιτίας των προβλημάτων που υπήρχαν στη λειτουργία των συνεταιρισμών, τα χρέη κ.α.. Προβλέπει την ύπαρξη μόνο πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών. Με τον Ν.4015/2011 Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ) όφειλαν να μετατραπούν σε πρωτοβάθμιους αγροτικούς συνεταιρισμούς (ΑΣ) ή σε Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις (ΑΕΣ). Αγροτικός Συνεταιρισμός (ΑΣ) είναι κάθε πρωτοβάθμιος αγροτικός συνεταιρισμός, ο οποίος λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2810/2000 και έχει ως μέλη φυσικά πρόσωπα. Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις (ΑΕΣ) είναι οι ανώνυμες εταιρείες (ΑΕ), οι οποίες συγκροτούνται κατά πλειοψηφία από ΑΣ και έχουν διατομεακό και διακλαδικό αντικείμενο, στο πλαίσιο του οποίου: α) αναλαμβάνουν επιχειρηματική δραστηριότητα σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο αναφορικά με την παραγωγή, τυποποίηση, αποθήκευση, βιομηχανική επεξεργασία και εμπορία αγροτικών προϊόντων, β) αναλαμβάνουν την παραγωγή και προμήθεια εισροών και εφοδίων και γ) συνάπτουν για τους ανωτέρω σκοπούς διεθνικές συνεργασίες και συμπράξεις με φορείς παρόμοιου σκοπού.

Οι τριτοβάθμιες Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις και οι Κοινοπραξίες Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων, οι οποίες έχουν ιδρυθεί και λειτουργούσαν με τον Ν. 2810/2000, μετατράπηκαν είτε σε κλαδικούς πρωτοβάθμιους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, είτε σε Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις. Οι Συνεταιριστικές Εταιρείες έπρεπε να μετατρέπουν σε Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις. Στον Ν. 4015/2011 μέλη των Αγροτικών Συνεταιρισμών μπορούν να γίνουν μόνο φυσικά πρόσωπα και απαιτείται η ύπαρξη είκοσι μελών για την σύστασή του. Ο νόμος εξαιρεί τους γυναικείους συνεταιρισμούς (αγροτουριστικοί, αγροβιοτεχνικοί, οικοτεχνικοί) και τους δασικούς, οι οποίοι συνεχίζουν να λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2810/2000. Εξαιτίας των προβλημάτων που παρουσιάστηκαν, ο Ν. 4015/2011 τροποποιήθηκε αρκετές φορές.

Ο τελευταίος νόμος για τους συνεταιρισμούς στην Ελλάδα, είναι ο Ν. 4384/2016. Τα βασικά χαρακτηριστικά του είναι:

- Για τη σύσταση ΑΣ απαιτείται η σύνταξη καταστατικού και η υπογραφή του από είκοσι τουλάχιστον φυσικά πρόσωπα. Αν πρόκειται για αλιευτικό ΑΣ και για ΑΣ με μέλη αποκλειστικά καλλιεργητές βιολογικών προϊόντων απαιτείται ελάχιστος αριθμός δέκα φυσικών προσώπων.
- Μέλος του ΑΣ μπορεί να είναι φυσικά πρόσωπα. Εφόσον προβλέπεται στο καταστατικό του ΑΣ, μέλος του μπορεί να γίνει και άλλος ΑΣ ή και άλλο νομικό πρόσωπο που η δραστηριότητά του είναι αποκλειστικά αγροτική.
- Κάθε μέλος συμμετέχει στον ΑΣ με μία υποχρεωτική μερίδα και έχει μία ψήφο στη γενική συνέλευση του ΑΣ.
- Σε περίπτωση θανάτου μέλους του ΑΣ, ο κληρονόμος, υπεισέρχεται σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του μέλους που πέθανε.
- Όργανα διοίκησης του ΑΣ είναι: α) Η γενική συνέλευση, β) το διοικητικό συμβούλιο και γ) το εποπτικό συμβούλιο, εφόσον ο αριθμός των μελών του ΑΣ είναι μεγαλύτερος από τριάντα . Αν τα μέλη του ΑΣ είναι λιγότερα από τριάντα , δεν απαιτείται εκλογή εποπτικού συμβουλίου.
- Σύμφωνα με το άρθρο 22, η διαχειριστική χρήση των ΑΣ δεν μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερους από δώδεκα μήνες. Κατά τη λήξη της χρήσης κλείνονται τα λογιστικά βιβλία του ΑΣ και καταρτίζονται οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4308/2014. Επίσης σύμφωνα με το άρθρο 21, διενεργείται ετησίως οικονομικός, λογιστικός και διαχειριστικός έλεγχος των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων των ΑΣ.
- Δύο η περισσότεροι ΑΣ μπορούν να συγχωνευθούν, εφόσον ο ΑΣ που προέρχεται από τη συγχώνευση έχει θετική οικονομική θέση.
- Δύο ή περισσότεροι ΑΣ με αντικείμενο δραστηριότητας που αφορά ένα προϊόν ή μια ομάδα ομοειδών προϊόντων μπορούν να συνιστούν μεταξύ τους Κλαδικούς ΑΣ, (ΚΑΣ). Με πρωτοβουλία τουλάχιστον των δύο τρίτων (2/3) των ΑΣ που δραστηριοποιούνται σε ένα προϊόν ή σε μια ομάδα ομοειδών προϊόντων, μπορεί να συνιστάται σε εθνικό επίπεδο ένας Κλαδικός Εθνικός ΑΣ,(ΚΕΑΣ), ανά προϊόν ή ανά ομάδα ομοειδών προϊόντων.
- Η κρατική εποπτεία επί των ΑΣ, ΚΑΣ, ΚΕΑΣ, ασκείται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων δια της Διεύθυνσης Οικονομικών Ελέγχων και Επιθεώρησης.

1.6.2 Νομοθεσία Αστικών Συνεταιρισμών

Όσοι συνεταιρισμοί δεν είναι αγροτικοί, θεωρούνται αστικοί συνεταιρισμοί. Ο νόμος για τους αστικούς συνεταιρισμούς ψηφίστηκε το 1986, και έχει σημαντικές διαφορές με τον νόμο 1541/1985, που αφορά τους αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Ο Ν. 1667/1986 είναι ο πρώτος συνεταιριστικός νόμος στην χώρα μας που αφορά τους αστικούς συνεταιρισμούς. «Αστικός συνεταιρισμός είναι εκούσια ένωση προσώπων με οικονομικό σκοπό, η οποία, χωρίς να αναπτύσσει δραστηριότητες αγροτικής οικονομίας, αποβλέπει ιδίως με την συνεργασία των μελών του στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των μελών του και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους γενικά μέσα σε μια κοινή επιχείρηση». Τα βασικά χαρακτηριστικά του είναι:

- Για την σύστασή του είναι απαραίτητη η ύπαρξη δεκαπέντε προσώπων
- Η εγγραφή των νέων μελών εγκρίνεται από την γενική συνέλευση
- Η εκλογές για τα μέλη του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου μπορούν να γίνουν ή με ενιαίο ψηφοδέλτιο ή με ψηφοδέλτιο συνδυασμών.
- Η εποπτεία των αστικών συνεταιρισμών πραγματοποιείται από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.

1.6.3 Νομοθεσία Οικοδομικών Συνεταιρισμών

Το καθεστώς που ισχύει για τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς διέπεται από το Προεδρικό Διάταγμα 27/1999, που έχει ενσωματώσει το Π.Δ. 93/1987.« Οικοδομικός συνεταιρισμός είναι κάθε συνεταιρισμός που έχει από το καταστατικό του αποκλειστικό σκοπό την εξασφάλιση για τα μέλη του κατοικιών σε αστικές ή παραθεριστικές περιοχές, ή την εν γένει αναμόρφωση, ανάπλαση και εξυγίανση περιοχών κατοικίας προς όφελος μόνο των μελών του». Οι οικοδομικοί συνεταιρισμοί διακρίνονται σε αστικούς και σε παραθεριστικούς. Αστικοί οικοδομικοί συνεταιρισμοί είναι εκείνοι που έχουν σκοπό την απόκτηση κύριας κατοικίας. Παραθεριστικοί οικοδομικοί συνεταιρισμοί είναι εκείνοι που έχουν σκοπό να αποκτήσουν τα μέλη τους παραθεριστική κατοικία ή αποσκοπούν στην αναμόρφωση, ανάπλαση και εξυγίανση διαμορφωμένων περιοχών παραθεριστικής κατοικίας (Παπαγεωργίου,2007,σ.304-305).

Για να γίνουν μέλη οι ενδιαφερόμενοι, θα πρέπει να μη διαθέτουν κύρια ή παραθεριστική κατοικία. Τα βασικά χαρακτηριστικά του είναι: α) Κάθε μέλος συμμετέχει στον συνεταιρισμό με μία υποχρεωτική μερίδα, που αντιστοιχεί σε χρηματικό ποσό, σε τμήμα εδάφους ή σε κτίσμα ή σε συνδυασμό των παραπάνω. β) Το διοικητικό συμβούλιο αποτελείται από τρία τουλάχιστον άτομα

και η διάρκεια της θητείας του ορίζεται από το καταστατικό του μεταξύ ενός και τριών ετών. γ) Η εποπτεία, ο έλεγχος και η έγκριση των καταστατικών των οικοδομικών συνεταιρισμών υπάγονται στην αρμοδιότητα του ΥΠΕΧΩΔΕ.

1.6.4 Νομοθεσία Κοινωνικών Συνεταιρισμών

Το άρθρο 12 του Ν.2716/1999 «Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών ψυχικής υγείας και άλλες διατάξεις» ρυθμίζει τα θέματα των «Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης» που αφορούν τα άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα. Σε άλλες χώρες, ο όρος «Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί» αναφέρεται σε ένα πλήθος κατηγοριών συνεταιρισμών που προσφέρουν κοινωνικό έργο και όχι μόνο σε ψυχοκοινωνικά ασθενείς (Παπαγεωργίου,2007,σ.310).

1.7 Αδυναμίες και Προβλήματα των Συνεταιρισμών

Οι συνεταιρισμοί έχουν μεγάλες δυνατότητες για προσφορά σημαντικού έργου στα μέλη τους και σε ολόκληρη την κοινωνία, αλλά συχνά δεν πετυχαίνουν τους στόχους τους εξαιτίας λαθών και παραλήψεων που κάνουν. Μερικές από τις αδυναμίες τους που εμποδίζουν την προσφορά μεγαλύτερου έργου τους είναι οι παρακάτω:

Συνήθως έχουν περισσότερους υπαλλήλους από όσους χρειάζονται, αλλά λίγοι είναι πτυχιούχοι Πανεπιστημίου και ελάχιστοι εξειδικευμένοι με μεταπτυχιακές σπουδές. Άμεση συνέπεια των υπεράριθμων υπαλλήλων είναι ότι αυξάνεται το κόστος λειτουργίας και κατά συνέπεια είναι βέβαιες οι ζημιές. Θεωρούν κοινωνικό έργο την απασχόληση ατόμων της περιοχής τους που έχουν οικονομική ανάγκη. Επίσης, προσλαμβάνουν υπαλλήλους για να ικανοποιήσουν τους ψηφοφόρους τους και να αυξήσουν τις πιθανότητες επανεκλογή τους. Τα αιρετά μέλη των συνεταιρισμών συνήθως έχουν λίγες ή καθόλου οικονομικές γνώσεις αφού λίγοι είναι πτυχιούχοι Πανεπιστημίου. Μεγάλο πρόβλημα των συνεταιρισμών είναι ο κομματισμός των Διοικήσεων. Συνήθως παίρνουν νέους υπαλλήλους δίχως να τους χρειάζονται, μόνο και μόνο για να αλλάξουν την κομματική ισορροπία των υπαλλήλων τους και άλλες φορές μετακινούν διευθυντικά στελέχη σε άλλες θέσεις, ενώ εκτελούσαν σωστά το έργο τους. Είναι σχεδόν κανόνας, αιρετά στελέχη, να εκτελούν εξειδικευμένο διαχειριστικό έργο χωρίς την συνδρομή ειδικών υπαλλήλων. Αυτό είναι φαινόμενο των ελληνικών συνεταιρισμών και συμβαίνει γιατί δεν έχει κατανοηθεί η μεγάλη σημασία της οικονομικής πράξης και οι συνέπειές της στην ποιότητα και στο κόστος λειτουργίας της

συνεταιριστικής μονάδας. Επίσης μεγάλη αδυναμία τους είναι η καθυστέρηση λήψης αποφάσεων που παίρνουν τα Διοικητικά συμβούλια. Άλλο σημαντικό πρόβλημα είναι ο μεγάλος αριθμός των μικροπαραγωγών-μελών του συνεταιρισμού, με συνέπεια την δυσκολία συντονισμού και επομένως τη δυσκολία συγκέντρωσης μεγάλης ποσότητας προϊόντων. Δεν μπορούν να πετύχουν ισχυρή διαπραγματευτική δύναμη και οικονομίες κλίμακας για να ωφεληθούν περισσότερο οι αγρότες – μέλη τους. Οι συνεταιρισμοί κρατούν πλήρη και ακριβή λογιστικά βιβλία για να πληροφορούν τα μέλη τους στις Γενικές Συνελεύσεις, με αποτέλεσμα υψηλότερο κόστος λειτουργίας γιατί φορολογείται όλη η αξία των εμπορικών συναλλαγών τους (Καμενίδης, 2010).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ - ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ «Η ΕΝΩΣΗ»: ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ – ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

2.1 Δραστηριότητες Συνεταιρισμού

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Μεσολογγίου-Ναυπακτίας «Η Ένωση» βρίσκεται στο νομό Αιτωλοακαρνανίας. Δημιουργήθηκε το 1925 ως Συνεταιρισμός Παραχλωϊτίδας και το 1935 ιδρύθηκε η Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών Μεσολογγίου. Το 1975 ενσωμάτωσε την περιοχή Ναυπακτίας με την ονομασία Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Μεσολογγίου-Ναυπακτίας και τέλος το 2012 με τον νόμο 4015/2011 μετατράπηκε σε πρωτοβάθμιο συνεταιρισμό με την ονομασία Αγροτικός Συνεταιρισμός Μεσολογγίου-Ναυπακτίας «Η Ένωση». Δραστηριοποιείται στην περιοχή Οινιάδων, Μακρυνείας, Μεσολογγίου, Ναυπάκτου έως και πρόσφατα μέχρι το Ευάλιο. Εξυπηρετεί πάνω από 13.000 παραγωγούς και είναι δίπλα στους αγρότες και κτηνοτρόφους της περιοχής.

Ο Συνεταιρισμός αποσκοπεί, με την ισότιμη συνεργασία και την αμοιβαία βοήθεια των συνεταιίρων μελών του στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη και προαγωγή τους, μέσω μιας συνιδιοκτήτης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης. Αναλυτικότερα οι δραστηριότητες που αναπτύσσει είναι: Η επεξεργασία μεταποίηση και εμπορία αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, μέσω της ομάδας παραγωγών (ΟΠ), η παροχή σχετικών υπηρεσιών όπως διαχείριση αγροτικών επιδοτήσεων, ασφάλειες στον αγροτικό τομέα κ.λ.π., η παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας, κάθε δραστηριότητα για τη βελτίωση της κοινωνικής και πολιτιστικής κατάστασης των μελών του και του βιοτικού επιπέδου τους και στην παροχή συνεταιριστικής εκπαίδευσης.

Βασικός στόχος της «Ένωσης» είναι να εξελίσσεται συνεχώς και να προσφέρει σύγχρονες και καινοτόμες υπηρεσίες στον αγρότη, να ακούει τις ανάγκες του και να του παρέχει προϊόντα και υπηρεσίες με υψηλή ποιότητα και ανταποδοτικό όφελος. Πιστή στις αρχές του συνεταιριστικού κινήματος, επεκτείνει τη δράση της στη διαμόρφωση αγροτικής πολιτικής, για την υπεράσπιση των συμφερόντων των αγροτών. Αποτελεί έτσι βασικό μοχλό ανάπτυξης της αγροτικής οικονομίας στην Αιτωλοακαρνανία. Τα προϊόντα παράγονται αποκλειστικά στην «Αιτωλική Γη» και φέρουν τον ομώνυμο διακριτικό τίτλο. Δίνει «ταυτότητα» στην τοπική παραγωγή.

Επίσης, εφαρμόζει μία σύγχρονη αντίληψη για τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας, που περιλαμβάνει παραγωγικές δραστηριότητες για προστιθέμενη αξία στα προϊόντα, σύγχρονο εξοπλισμό με σημαντικές επενδύσεις τα τελευταία χρόνια, υιοθέτηση Συστημάτων Διασφάλισης Ποιότητας και Ασφάλειας Τροφίμων με όλες τις σχετικές πιστοποιήσεις και κυρίως στελέχωση με εξαιρετο προσωπικό, επιστημονικό και τεχνικό, που αξιοποιεί όλους τους διαθέσιμους πόρους και προσδίδει αξία στο παραγόμενο έργο.

Όπως είπαμε παραπάνω, οι κύριες δραστηριότητες της «Ένωσης» είναι η συγκομιδή, επεξεργασία, τυποποίηση όλων σχεδόν των βασικών αγροτικών προϊόντων που παράγονται στην περιοχή, όπως είναι το βαμβάκι, η ελιά καλαμών, το καλαμπόκι, τα σιτηρά, η εμπορία αγροτικών εφοδίων με 11 καταστήματα πώλησης, η παροχή υπηρεσιών, η παραγωγή ενέργειας. Στην συνέχεια βλέπουμε σε ποσοστά, της δραστηριότητες του Συνεταιρισμού:

- Εργοστάσιο τυποποίησης επιτραπέζιας ελιάς Καλαμών-"ΑΙΤΩΛΙΚΗ ΓΗ" 14%
- Εκκοκκιστήριο Βάμβακος 30%
- Εργοστάσιο σύνθετων ζωοτροφών " ΑΙΤΩΛΙΑ" 8%
- Εμπορία αγροτικών –κτηνοτροφικών εφοδίων και μηχανημάτων 35%
- Παροχή Υπηρεσιών 10%
- Ξηραντήριο αραβόσιτου και δημητριακών καρπών 1%
- Παραγωγή ενέργειας 2%

Ο Συνεταιρισμός έχει στην ιδιοκτησία του και λειτουργεί : Εκκοκκιστήριο βάμβακος κοντά στο χωριό Νεοχώρι Μεσολογγίου συνολικής στεγασμένης επιφάνειας 14.000τ.μ., εργοστάσιο Τυποποίησης επιτραπέζιας ελιάς Καλαμών (δοχεία και μικροσυσκευασία σε γυάλινα βαζάκια) στην περιοχή Παραλία Σταμνάς, εργοστάσιο Παραγωγής Σύνθετων Ζωοτροφών στην Βάλλισα Λεσινίου δυναμικότητας 5-6 τόνων/ώρα με αποθήκη βιομηχανικού τύπου 500 m²., ξηραντήριο αραβόσιτου (60 T/ώρα) στην ίδια περιοχή με αποθηκευτικούς χώρους, ξηραντήριο αραβόσιτου (20 T/ώρα) κοντά στο χωριό Ευηνοχώρι, εγκαταστάσεις Φωτοβολταϊκών συστημάτων >500, κεντρικά ιδιόκτητα γραφεία , εγκαταστάσεις Εδαφολογικού Εργαστηρίου, κατάστημα πώλησης μηχανημάτων, κατάστημα πώλησης αγροτικών εφοδίων και αποθηκευτικοί χώροι στην Ι.Π. Μεσολογγίου, κατάστημα πώλησης αγροτικών εφοδίων και αποθηκευτικοί χώροι στην Ναύπακτο, στο Ευηνοχώρι, στην Κατοχή, στο Νεοχώρι, κατάστημα πώλησης ζωοτροφών και αποθηκευτικοί χώροι στην Βάλλισα Λεσινίου, κατάστημα πώλησης αγροτικών εφοδίων και αποθηκευτικοί χώροι στο Αγγελόκαστρο, στην Ματαράγκα, στην Κ. Μακρυνού, στο Χρυσοβέργι, στην Παλαιομάνινα και στο Τρίκορφο. Επίσης εγκαταστάσεις τυποποίησης λαδιού στο Αντίρριο, στο Τρίκορφο και στις Παπαδάτες οι οποίες είναι ανενεργές εδώ και δέκα περίπου χρόνια.

2.1.1 Το Εργοστάσιο Τυποποίησης Επιτραπέζιας Ελιάς.

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Μεσολογίου-Ναυπακτίας «Η Ένωση» λειτουργεί εδώ και δώδεκα χρόνια στη θέση παραλία Σταμνάς εργοστάσιο τυποποίησης-συσκευασίας βρώσιμων ελαιών (καλαμών) 1.000.000 κιλών. «Η Ένωση» διαθέτει σύγχρονες και υγιεινές εγκαταστάσεις αποθήκευσης, επεξεργασίας και συσκευασίας ελαιών, έμπειρο επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό, που ελέγχει την ελιά στο εργοστάσιο, ώστε το τελικό προϊόν να είναι απόλυτα ασφαλές και σε άριστη ποιότητα. Απαρτίζεται από έμπειρους ελαιοπαραγωγούς, που καλλιεργούν με αγάπη και φροντίδα την ελιά. Τον Ιανουάριο του 2016 ολοκληρώθηκε επένδυση νέας γραμμής παραγωγής μικροσυσκευασίας, σε γυάλινα βαζάκια, όπου επεξεργάζονται τους καρπούς της ελιάς κάτω από αυστηρούς διατροφικούς ελέγχους. Σε ποσοστά τα προϊόντα που παράγει είναι ελιές καλαμών (80%), ελιές καλαμών ροδέλα (5%), ελιές καλαμών εκπυρηνωμένες (5%) και πράσινες ελιές κανονικές (10%). Συνεργάζεται με μεγάλες εταιρίες στη χώρα μας και στο εξωτερικό. Το 90 % της παραγωγής εξάγεται σε Αραβικές χώρες (Ντουμπαί, Σαουδική Αραβία, Αίγυπτος) και την Αμερική, ενώ μόλις το 10 % προορίζεται για εσωτερική κατανάλωση. Αναλυτικά, 600 τόνοι εξάγονται στην Αμερική (εκπυρηνωμένα, ροδέλα και μικρά ολόκληρα), 200 τόνοι εξάγονται σε Ντουμπαί και Σαουδική Αραβία και περίπου 15 τόνοι εξάγονται στην Αίγυπτο.

Βασικός στόχος είναι η ουσιαστική στήριξη των ελαιοπαραγωγών μελών της, η μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την ελαιοκαλλιέργεια, η αναβάθμιση της ποιότητας του παραγόμενου προϊόντος καθώς και η ασφάλεια του τελικού καταναλωτή μέσω υιοθέτησης σύγχρονων συστημάτων ποιότητας και ιχνηλασιμότητας (διαδικασία αναγνώρισης από το χωράφι έως τον καταναλωτή). Για την διαφύλαξη της ποιότητας του τυποποιούμενου προϊόντος η ομάδα παραγωγών (Ο.Π.) βελτιώνει τον μηχανολογικό της εξοπλισμό με σύγχρονα μηχανήματα όπως αυτό του συστήματος παροχής αέρα στις δεξαμενές για την υποβοήθηση της ζύμωσης του ελαιοκάρπου προς μεταποίηση, τα συστήματα υδρομεταφοράς από και προς τις δεξαμενές καθώς και με νέο σύστημα καθαρισμού δεξαμενών. Παράλληλα με την προμήθεια του ανωτέρω εξοπλισμού, προχωράει και σε βελτιωτικές ενέργειες στον χώρο παραγωγής με την κατασκευή εποξειδικού δαπέδου, την βελτίωση των χώρων υγιεινής του προσωπικού και την τοποθέτηση πάνελ υγειονομικής χρήσης τα οποία ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές των προαναφερόμενων συστημάτων ποιότητας που εγκαθίστανται καθώς και στην προμήθεια σύγχρονου εξοπλισμού για το χημικό της εργαστήριο.

2.1.2 Το Εργοστάσιο Βάμβακος

Η εκκόκκιση είναι το πρώτο στάδιο επεξεργασίας του βαμβακιού μετά την πρωτογενή παραγωγή και την αγροτική καλλιέργεια. Πρόκειται για τον διαχωρισμό των συστατικών που περιέχονται στην κάψα του βαμβακιού, ώστε να είναι εφικτή η περαιτέρω επεξεργασία για τη παραγωγή νήματος και υφάσματος ή υποπροϊόντων, δηλαδή βαμβακέλαιου, βαμβακόπιτας και λίντερ. Το κυριότερο έργο του εκκοκκιστηρίου είναι ο διαχωρισμός των ινών από τους σπόρους με τη χρήση ειδικών πριονιών πάνω σε πριονοφόρους άξονες. Για να γίνει εφικτό αυτό πρέπει το σύσπορο βαμβάκι, που έχει μαζευτεί από τα χωράφια με μηχανές ή με το χέρι, να καθαριστεί σ' ένα ικανοποιητικό επίπεδο και να ξεραθεί για να αποβληθεί η υπερβολική υγρασία, που εμποδίζει την αποκοπή των ινών και αντίθετα μπλέκει τις ίνες. Μετά την εκκόκκιση ακολουθούν ένα ή δύο στάδια επιπλέον καθαρισμού και στρωσίματος των ινών, ύγρανση του εκκοκκισμένου πλέον βαμβακιού για να διατηρήσει τα χαρακτηριστικά που χρειάζονται στα επόμενα στάδια επεξεργασίας και δεματοποίηση σε δέματα τυποποιημένων διαστάσεων για αποθήκευση και μεταφορά.

Σε ιδιόκτητο οικόπεδο 200 στρεμμάτων, με εκσυγχρονισμένες εγκαταστάσεις, εμπειρία 40 ετών και το συνεταιριστικό πνεύμα που διέπει τη λειτουργία του, το εκκοκκιστήριο της «Ένωσης» αποτελεί μία δυναμική δραστηριότητα η οποία έχει αναπτύξει διαχρονικά, σχέσεις εμπιστοσύνης με τους παραγωγούς, η πλειονότητα των οποίων το επιλέγει για την παράδοση σύσπορου βαμβακιού. Με συνεταιριστικό πνεύμα παρεμβαίνοντας και στηρίζοντας αποφασιστικά την τιμή του σύσπορου βαμβακιού, αλλά και με ποιοτικά προϊόντα τα οποία ικανοποιούν τις προσδοκίες και του πλέον απαιτητικού πελάτη το εκκοκκιστήριο της Ένωσης επενδύει στις σχέσεις εμπιστοσύνης. Σχέσεις εμπιστοσύνης με τους αγρότες – παραγωγούς και με τους πελάτες – αγοραστές.

Με τρεις (3) γραμμές παραγωγής LUMOUS παραγωγικής δυνατότητας 300 MT το 24ώρο σε σύσπορο βαμβάκι, με τρεις (3) αποθήκες χωρητικότητας 2 εκατομμυρίων κιλών σύσπορου βαμβακιού, με αποθηκευτικό χώρο 800 εκατομμυρίων κιλών βαμβακόσπορου, με υπερσύγχρονες αεριζόμενες αποθήκες, με δύο (2) ηλεκτρονικές γεφυροπλάστιγγες 80 τόνων, το Εκκοκκιστήριο διαθέτει όλες τις απαραίτητες υλικοτεχνικές υποδομές προκειμένου να εξυπηρετήσει τους βαμβακοπαραγωγούς αλλά και για να παράγει άριστης ποιότητας προϊόντα. Παράγει βαμβάκι ίνα σε ποσοστό 36% (τιμή πώλησης 1.50 ευρώ), βαμβακόσπορο σε ποσοστό 50% (τιμή πώλησης 0,21 ευρώ) και υπολείμματα σε ποσοστό 14%.

Το Εκκοκκιστήριο είναι μια πλήρως καθετοποιημένη μονάδα η οποία επεξεργάζεται, διαχειρίζεται και αξιοποιεί το σύνολο της πρώτης ύλης. Είναι μια εξωστρεφείς δραστηριότητα μιας και 95% των προϊόντων του προορίζονται για εξαγωγές κυρίως σε χώρες της Ευρώπης της Αφρικής και της Ασίας (Ιταλία, Αγγλία, Γερμανία, Τυνησία, Ινδονησία, Κίνα και Τουρκία).

2.1.3 Το Εργοστάσιο σύνθετων ζωοτροφών " ΑΙΤΩΛΙΑ "

Το εργοστάσιο σύνθετων ζωοτροφών " ΑΙΤΩΛΙΑ " δημιουργήθηκε τον Αύγουστο του 2011, στην περιοχή Βάλισσα Οινιάδων του Δήμου Ι.Π. Μεσολογγίου. Κατασκευάστηκε δίπλα από τις ιδιόκτητες εγκαταστάσεις ξηραντήριου καλαμποκιού και άλλων δημητριακών καρπών αποθηκευτικού χώρου 10.000 τόνων. Ο μηχανολογικός και ηλεκτρολογικός εξοπλισμός ακολουθεί την τελευταία λέξη της τεχνολογίας και αυτό επιβεβαιώνει την σιγουριά για παραγωγή άριστων προϊόντων. Στην καρδιά του εργοστασίου έχει εγκατασταθεί σύγχρονος μύλος άλεσης, ο οποίος αντιγράφει την παραδοσιακή λειτουργία των παλιών πετρόμυλων, επιτρέποντας στους καρπούς να διατηρούν την ινώδη μορφή τους και την υψηλή διατροφική αξία τους. Οι πρώτες ύλες υπόκεινται σε συνεχή εργαστηριακό έλεγχο, ώστε να διασφαλιστεί η υψηλή ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων, που απευθύνονται σε κάθε είδος ζώου και σε κάθε τύπο εκτροφής, τόσο για τον επαγγελματία όσο και για τον ερασιτέχνη εκτροφέα. Η λειτουργία του εργοστασίου όλα αυτά τα χρόνια έχει συμβάλει αποφασιστικά στην ανάπτυξη της κτηνοτροφίας στην περιοχή. Εξίσου σημαντική είναι και η υποστήριξη των γεωργών, μέσω της απορρόφησης των πρώτων υλών.

2.1.4 Παραγωγή ενέργειας

Τα φωτοβολταϊκά ανήκουν στη κατηγορία των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και αφορά τη μετατροπή της ηλιακής ενέργειας σε ηλεκτρική. Ο Α.Σ. Μεσολογγίου-Ναυπακτίας από το 2013 διαθέτει φωτοβολταϊκά επί στέγης σε τρεις τοποθεσίες: δύο στο Νεοχώρι Μεσολογγίου συνολικής επιφάνειας 1260 m² (560 m² και 700 m²) και ένα στο τυποποιητήριο ελιάς στην Σταμνά συνολικής επιφάνειας 2.500 m². Αποτελεί σταθερό ετήσιο έσοδο για την Ένωση, αφού εισπράττει 180.000 ευρώ παράγοντας ηλεκτρική ενέργεια ίση με 780.000 KWh.

2.1.5 Ξηραντήριο καλαμποκιού

Ο Α.Σ. Μεσολογγίου-Ναυπακτίας «Η Ένωση» στα 2 ξηραντήρια που διαθέτει, το πρώτο στην περιοχή Βάλισσας Λεσινίου και το δεύτερο κοντά στο χωριό Ευηνοχώρι, δυναμικότητας πάνω από 10.000 τόνους, συλλέγει και επεξεργάζεται το καλαμπόκι και τους δημητριακούς καρπούς των καλλιεργούμενων εκτάσεων της περιοχής μας, τους οποίους χρησιμοποιεί για την παραγωγή σύνθετων ζωοτροφών 'Αιτωλία' και πώληση ως Α ύλη ζωοτροφών. Τα ξηραντήρια αραβοσίτου της « Ένωσης » είναι από τα πλέον αποδοτικά στη χώρα μας και διακρίνονται για την τέλεια ποιότητα

του ξηραϊνόμενου προϊόντος. Η διαδικασία της ξήρανσης επιτυγχάνεται με συνεχή και αυτόματο έλεγχο θερμοκρασιών αέρα και προϊόντος και τους αυτοματοποιημένους μηχανισμούς, που με ασφάλεια χειρίζεται το έμπειρο και εξειδικευμένο προσωπικό. Οι αποξηραμένοι σπόροι καλαμποκιού, οι οποίοι προορίζονται για τη παρασκευή ζωοτροφών, διατίθενται τόσο στην τοπική αγορά όσο και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Αναλυτικά, επεξεργάζεται περίπου 3.000 τόνους καλαμπόκι, 90 τόνους κριθάρι, 60 τόνους σιτάρι και 10 τόνους βρώμη.

2.1.6 Εμπορία αγροτικών– κτηνοτροφικών εφοδίων και μηχανημάτων

Ο Α.Σ. Μεσολογγίου-Ναυπακτίας «Η Ένωση» παρέχει στους παραγωγούς πλήρη τεχνική υποστήριξη σε ότι αφορά τις καλλιέργειές τους και στη φυτοπροστασία αυτών, βασιζόμενη στην άριστη τεχνογνωσία της. Με εμπειρία και δράση στο χώρο, «Η Ένωση» με τα καταστήματα πώλησης φυτοπροστατευτικών σκευασμάτων εξελίχθηκε σε ένα πολύτιμο εργαλείο στα χέρια των αγροτών, προσφέροντας τα πιο εμπορεύσιμα και αναλώσιμα προϊόντα, ικανά να καλύψουν πλήρως τις ανάγκες του συνόλου των καλλιεργειών στην περιοχή, σε ανταγωνιστικές τιμές. Με απόλυτο σεβασμό στον παραγωγό και με πιστή εφαρμογή των όσων προβλέπει η κείμενη εθνική και κοινοτική νομοθεσία σχετικά με τη διάθεση προϊόντων φυτοπροστασίας, ο Α.Σ. Μεσολογγίου-Ναυπακτίας προσφέρει τις ιδανικές λύσεις, με ασφάλεια για τον παραγωγό, τον καταναλωτή και το ίδιο το προϊόν. Επίσης λειτουργεί κατάστημα πώλησης μηχανημάτων στην «Ένωση», για την καλύτερη λύση για τον αγρότη της περιοχής και πάντα με την σφραγίδα μεγάλων εταιριών πάνω στον αγροτικό εξοπλισμό. Ο αγρότης της περιοχής θα βρει από απλά εξαρτήματα και εργαλεία μέχρι γεωργικούς ελκυστήρες.

2.1.7 Ασφάλειες

Στόχος είναι να προσφέρει όσο το δυνατόν πιο οικονομική ασφάλεια, καλύπτοντας παράλληλα στο μέγιστο δυνατό βαθμό τις ασφαλιστικές ανάγκες. Κάθε ασφαλισμένος, απολαμβάνει τα προνόμια προϊόντων ανώτερης αξίας χωρίς να ανησυχεί για την ποιότητα των υπηρεσιών, την κρίσιμη ώρα της ασφάλισης. Έργο της «Ένωσης», δεν είναι απλά η παραγωγή συμβολαίων και διάθεση ασφαλιστικών καλύψεων αλλά και η παροχή υπηρεσιών ανώτερης αξίας. Ολοκληρωμένες υπηρεσίες, σε όλα τα επίπεδα.

2.1.8 Παροχή Υπηρεσιών

Στο Τμήμα Παροχή Υπηρεσιών, με το πλήρως καταρτισμένο προσωπικό που διαθέτει, αναλαμβάνει τις δηλώσεις ΟΣΔΕ, τα προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, την λογιστική εξυπηρέτηση των αγροτών και τις άδειες σταβλικών εγκαταστάσεων.

Το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων και Ελέγχου (ΟΣΔΕ) είναι στην ουσία ένα είδος αγροτικού κτηματολογίου, που αναφέρεται σ' αυτόν που εκμεταλλεύεται τα αγροτεμάχια. Δημιουργήθηκε με βάση τις ευρωπαϊκές οδηγίες, προκειμένου οι κοινοτικές επιδοτήσεις-ενισχύσεις να καταλήγουν στους πραγματικούς δικαιούχους. Ο εντοπισμός, η κωδικοποίηση και η ψηφιοποίηση των αγροτεμαχίων πραγματοποιείται από τα εκπαιδευμένα συνεργεία της « Ένωσης» , με βάση το νέο χαρτογραφικό υπόβαθρο που διέθεσε ο ΟΠΕΚΕΠΕ, με τη χρήση συγκεκριμένου λογισμικού. «Η Ένωση» είναι πρωτοπόρος και στον τομέα αυτό, αναλαμβάνοντας τη διεκπεραίωση των δηλώσεων ΟΣΔΕ, εξ ολοκλήρου ή υποστηρικτικά, σε αρκετές περιοχές της δυτικής Ελλάδας. Πιο συγκεκριμένα, συλλέγει, επεξεργάζεται και καταχωρεί τις αιτήσεις-δηλώσεις Καλλιέργειας Εκτροφής ΕΛΓΑ των παραγωγών και στη βάση αυτών αποδίδονται οι ανάλογες επιδοτήσεις, άμεσες και έμμεσες. Η διαδικασία του ΟΣΔΕ είναι η απαραίτητη προϋπόθεση για να ακολουθήσουν οι αιτήσεις ενεργοποίησης δικαιωμάτων που υποχρεούνται να υποβάλλουν κάθε χρόνο οι αγρότες. Η εμπειρία και η καλή οργάνωση που διαθέτει «Η Ένωση» συμβάλουν στην ταχεία ολοκλήρωση, με ευεργετικές συνέπειες για τον αγροτικό πληθυσμό της περιοχής.

Τα Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης (Π.Α.Α.) 2014-2020, περιλαμβάνουν σχέδια βελτίωσης, μεταποίησης και εμπορίας αγροτικών προϊόντων, νέους αγρότες, υποδομές για την ανάπτυξη και προσαρμογή της γεωργίας, γεωργο-περιβαλλοντικές ενισχύσεις, δράσεις μεταφοράς γνώσεων και ενημέρωσης, συμβουλευτικές υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης, συστήματα ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων. Επίσης, δράσεις συνεργασίας με διευρυμένο πεδίο δυνατότητας μεταξύ διαφορετικών φορέων του χώρου της αγροτικής ανάπτυξης. Προβλέπεται, η σύσταση Επιχειρησιακών Ομάδων, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας για την Παραγωγικότητα και Βιωσιμότητα της Γεωργίας, με σκοπό τη σύνδεση γεωργικής έρευνας και πράξης. Μια σειρά μέτρων, μεταξύ των οποίων η Ανάπτυξη μικρών εκμεταλλεύσεων, οι ενισχύσεις εκκίνησης επιχειρήσεων εκτός γεωργικού τομέα στις αγροτικές περιοχές, οι επενδύσεις στην ανάπτυξη δασικών περιοχών και στη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών, η Σύσταση ομάδων και οργάνωσης παραγωγών.

Η λογιστική εξυπηρέτηση, που περιλαμβάνει επιστροφή ΦΠΑ και τήρηση βιβλίων (εσόδων – εξόδων) ειδικού καθεστώτος. Με βάση την κείμενη νομοθεσία οι αγρότες ειδικού καθεστώτος,

ύστερα απ' τον συμψηφισμό που διενεργούν οι υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών, δικαιούνται επιστροφή ΦΠΑ, ανάλογα με τις παραδόσεις αγροτικών προϊόντων και τις παροχές αγροτικών υπηρεσιών που πραγματοποιούν. «Η Ένωση» και το οργανωμένο Τμήμα ΦΠΑ συγκεντρώνει και καταχωρεί όλα τα τιμολόγια επιστροφής φόρου πώλησης αγροτικών προϊόντων και υπηρεσιών, αναλαμβάνοντας τη σχετική διαδικασία για την επιστροφή του ποσού που δικαιούται κάθε παραγωγός.

Οι άδειες σταβλικών εγκαταστάσεων, περιλαμβάνουν τα πρόχειρα καταλύματα ζώων για τα οποία δεν απαιτείται έκδοση οικοδομικής άδειας.

2.2 Όργανα Διοίκησης

Γενική Συνέλευση: Είναι το ανώτατο όργανο εποπτείας και λήψης αποφάσεων της « Ένωσης», αποτελούμενη από όλα τα μέλη του, που έχουν εγγραφεί στο Μητρώο του και διατηρούν την ιδιότητα του μέλους.

Διοικητικό Συμβούλιο: Είναι εννεαμελές και απαρτίζεται από τον πρόεδρο του Αγροτικού Συνεταιρισμού, τον αντιπρόεδρο, τον γραμματέα, τον ταμία και (5) μέλη, οι οποίοι εκλέγονται από την Γενική Συνέλευση και ένα ακόμη μέλος συμμετέχει σ' αυτό ως εκπρόσωπος του προσωπικού, και έχει τετραετή θητεία.

Οι πράξεις, οι αποφάσεις και η διαχείριση των οργάνων Διοίκησης, ελέγχονται κάθε χρόνο από ορκωτό λογιστή ο οποίος επιλέγεται από την Γενική Συνέλευση, σύμφωνα με το άρθρο 17 του Ν.2810/2000.

«Η Ένωση» διατηρεί τα εξής τμήματα : Τμήμα Διεύθυνσης, Τμήμα Γραμματείας, Οικονομικό Τμήμα, Τμήμα Εμπορίας, Τμήμα παραγωγής, Τμήμα Μηχανογράφησης και Τμήμα Παροχής Υπηρεσιών.

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Μεσολογίου-Ναυπακτίας «Η Ένωση» απασχολεί 50 μόνιμους υπαλλήλους και περίπου 50 εποχιακούς κατά την περίοδο της επεξεργασίας των αγροτικών προϊόντων.

2.3 Οικονομικά στοιχεία

Στη συνέχεια θα δούμε χρηματοοικονομικές πληροφορίες του «ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ Η ΕΝΩΣΗ», που στοχεύουν σε μία γενική ενημέρωση για την οικονομική κατάσταση, τη συνολική πορεία και τις μεταβολές που έγιναν από το 2011 έως το 2016. Το 2016 κινήθηκε αρνητικά και έκλεισε σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά πρότυπα με έλλειμμα προ φόρων 1,48 εκατομμύρια ευρώ. Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς προμηθευτές και προς τρίτους φτάνουν περίπου στα 11,12 εκατομμύρια ευρώ. Οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις αφορούν βραχυπρόθεσμο δάνειο που μετατράπηκε σε μακροπρόθεσμο προκειμένου να εξυπηρετηθεί ο ταμειακός προγραμματισμός της «Ένωσης». Το υπόλοιπο του δάνειου για το 2016 ανέρχεται σε 2,54 εκατομμύρια ευρώ περίπου (αφορά μόνο το μακροπρόθεσμο μέρος του). Τα βραχυπρόθεσμα δάνεια ανέρχονταν την 31-12-2016 σε 4,7 εκατομμύρια ευρώ περίπου. Ο κύκλος εργασιών έφτασε τα 10,7 εκατομμύρια ευρώ (μειωμένος σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά) και αφορά την εμπορία αγροτικών εφοδίων όπως λιπάσματα, σπόροι, φάρμακα και εξοπλισμός, την μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, όπως βαμβάκι, καλαμπόκι και ελιές, την παροχή σχετικών υπηρεσιών όπως διαχείριση αγροτικών επιδοτήσεων, ασφάλειες στον αγροτικό τομέα κ.λ.π.. Κατά τη 31.12.2016 οι βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις της «Ένωσης» ανέρχεται σε 7,2 εκατομμύρια ευρώ που αποτελεί το 52% του συνόλου των υποχρεώσεων της. Οι βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις αφορούν κυρίως σε γενικό δανεισμό που έχει συναφθεί με σκοπό την κάλυψη λειτουργικών κυρίως αναγκών. Τα χρηματοοικονομικά έξοδα της «Ένωσης» μειώθηκαν το 2016 και ανήλθαν σε 466 χιλιάδες ευρώ έναντι 584 χιλιάδες ευρώ το 2015.

Το 2015 ο κύκλος εργασιών έφτασε στα 12,5 εκατομμύρια ευρώ (μειωμένος σε σχέση με το 2014) και αφορά την εμπορία αγροτικών εφοδίων όπως λιπάσματα, σπόροι, φάρμακα και εξοπλισμός, την μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, όπως βαμβάκι, καλαμπόκι και ελιές, την παροχή σχετικών υπηρεσιών όπως διαχείριση αγροτικών επιδοτήσεων, ασφάλειες στον αγροτικό τομέα κ.λ.π.. Κατά τη 31.12.2015 οι βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις της «Ένωσης» ανέρχονταν σε 7,1 εκατομμύρια ευρώ που αποτελεί το 55% του συνόλου των υποχρεώσεων της.

Στην συνέχεια θα δούμε τις ζημιές προ φόρων που παρουσιάζει «Η Ένωση» στις προηγούμενες περιόδους δηλαδή από το 2011-2016.

Στις 31/12/2011 παρουσιάζει ζημιά -81.540,00 ευρώ,

Στις 31/12/2012 παρουσιάζει ζημιά -218.141 ευρώ,

Στις 31/12/2013 παρουσιάζει ζημιά -358.901,62 ευρώ,

Στις 31/12/2014 παρουσιάζει ζημιά -313.944,24 ευρώ,

Στις 31/12/2015 παρουσιάζει ζημιά -760.267 ευρώ,

και τέλος στις 31/12/2016 παρουσιάζει ζημιά -1.478.502 ευρώ.

Τα καθαρά αποτελέσματα με φόρους ανήλθαν σε ζημιά 1,7 εκατομμύρια ευρώ έναντι 760 χιλιάδες της προηγούμενης χρονιάς δηλαδή το 2015. Οι ζημιές είναι αυξημένες σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά λόγω επιβάρυνσης των αποτελεσμάτων από εξωδικαστικές αποφάσεις συνολικού ποσού 1,63 εκατομμυρίων ευρώ, που πραγματοποιήθηκαν στο 2016 (υπόθεση Κυριακόπουλου κλπ.).

«Η Ένωση» κατέχει ακίνητα, οικόπεδα και κτίρια, σε πολλές περιοχές. Αναλυτικότερα έχει στην κατοχή της οικόπεδα, αγροτεμάχια και γήπεδα συνολικής έκτασης 284.743,89 στρέμματα και αποθήκες, εργοστάσια και γραφεία συνολικής έκτασης 31.675,70 τμ.. Στην «Ένωση» απασχολήθηκαν με σχέση εξαρτημένης εργασίας 95 άτομα περίπου (μόνιμοι ή εποχικοί).

Στόχος της Διοίκησης το 2016 ήταν η σταθεροποίηση και η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της «Ένωσης». Η ΕΑΣ Μεσολογγίου στο 2016 σταθεροποίησε τον κύκλο εργασιών της και υποστήριξε όλες τις δραστηριότητες για να έχουν θετικά αποτελέσματα. Δραστηριοποιήθηκε στην αγορά του εξωτερικού ενισχύοντας τον κύκλο εργασιών της με εξαγωγές προϊόντων, κατά κύριο λόγο ελιών και βάμβακος. Ο τραπεζικός δανεισμός παρέμεινε σταθερός με μείωση του χρηματοοικονομικού κόστους. Παρά τις δυσκολίες στο πρόβλημα της ρευστότητας η Διοίκηση εκτιμά ότι δεν αντιμετωπίζει κινδύνους και αβεβαιότητα σχετικά με την δυνατότητα συνέχισης της δραστηριότητας της. Δεν υπήρχαν μεταβολές το 2016 στα τμήματα της ΕΑΣ Μεσολογγίου και σε άλλα οργανωτικά θέματα. Το προσωπικό παρέμεινε σταθερό χωρίς σημαντικές αυξομειώσεις. Πραγματοποιήθηκαν όλες οι απαραίτητες επιμορφώσεις και οι αρμόζουσες εκπαιδεύσεις. Η λειτουργία και η συντήρηση του συνόλου των εγκαταστάσεων της ΕΑΣ έγινε με ιδιαίτερη σημασία σε περιβαλλοντολογικά θέματα. Επίσης με ευαισθησία αντιμετωπίζονται και θέματα κοινωνικής εταιρικής ευθύνης.

Ο συντελεστής φορολογίας εισοδήματος για το 2016 ήταν 29%. Ο συνεταιρισμός έχει περαιώσει τις φορολογικές του υποχρεώσεις μέχρι και το 2009. «Η Ένωση» το 2016 έχει φορολογικές ζημιές και δεν έχει αξιόλογες δραστηριότητες που να υπάγονται στο φόρο εισοδήματος. Σαν αποτέλεσμα δεν έχει και αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις ή υποχρεώσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ -ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ «Η ΕΝΩΣΗ» ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

3.1 Εισαγωγή

Σκοπός του ερευνητικού μέρους της διπλωματικής εργασίας, είναι να απαντήσει στο βασικό ερώτημά της: Πόσο συμβάλλει ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Μεσολογγίου-Ναυπακτίας «Η Ένωση» στην τοπική ανάπτυξη;

Ο οδηγός ημι-δομημένης συνέντευξης περιελάμβανε 11 ερωτήσεις και αφορούσε τις δραστηριότητες του Αγροτικού συνεταιρισμού, τον κύκλο εργασιών του και πως βλέπει το μέλλον του μέσα από τις απόψεις των αρμόδιων στελεχών. Οι προσωπικές συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν (με τη χρήση οδηγού συνέντευξης) με τα στελέχη και τους εκπροσώπους του συνεταιρισμού, κατεγράφησαν σε ηλεκτρονική συσκευή καταγραφής ήχου. Η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την πραγματοποίηση των συνεντεύξεων των αρμόδιων στελεχών του συνεταιρισμού, ήταν η εξής: Προηγήθηκε τηλεφωνική επικοινωνία και ενημέρωση για το σκοπό της έρευνας και στις περιπτώσεις θετικής απόκρισης, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με μέση διάρκεια μιας ώρας.

Το δεύτερο ερωτηματολόγιο (ανώνυμο), περιελάμβανε 20 ερωτήσεις που διερευνούσαν επαγγελματικά χαρακτηριστικά των αγροτών, οικογενειακά, μορφωτικά, εισοδηματικά καθώς επίσης και τα οφέλη τους από την συμμετοχή τους στον συνεταιρισμό. Ο σχεδιασμός του δομημένου ερωτηματολογίου έγινε με τρόπο ώστε να είναι σύντομο και οι ερωτήσεις να διατυπώνονται απλά και με σαφήνεια, ώστε να κατανοούνται και να απουσιάζουν τα ερωτήματα.

Διεξήχθησαν 2 προσωπικές συνεντεύξεις, συμπληρώθηκαν 10 ανώνυμα ερωτηματολόγια που απευθύνονταν στην ομάδα στόχο-μέλη του συνεταιρισμού.

3.2 Παρουσίαση και ανάλυση αποτελεσμάτων

Απόψεις στελεχών του Αγροτικού Συνεταιρισμού Μεσολογγίου-Ναυπακτίας «Η Ένωση».

«Η Ένωση» εξυπηρετεί πάνω από 13.000 παραγωγούς και δραστηριοποιείται στην περιοχή Οινιάδων, Μακρυνείας, Μεσολογγίου, Ναυπάκτου και πρόσφατα μέχρι το Ευάλιο. Η συνεργασία, η επαφή και η συζήτηση με τα αρμόδια στελέχη/εκπροσώπους του Αγροτικού Συνεταιρισμού στην έρευνα, ήταν πολύ καλή. Με βάση τις δύο (2) προσωπικές συνεντεύξεις και πρόσθετα στοιχεία που διατέθηκαν από τους εκπροσώπους του συνεταιρισμού, ειπώθηκαν τα παρακάτω:

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις γνώμες των στελεχών του συνεταιρισμού στην ερώτηση που αφορά το αντικείμενο του συνεταιρισμού παρουσιάστηκαν τα εξής: *«.....το ένα είναι το παραγωγικό και το άλλο της παροχής υπηρεσιών. Το πρώτο περιλαμβάνει την ελιά καλαμών, βαμβάκι, καλαμπόκι, ζωοτροφές δηλαδή τα βασικότερα προϊόντα που παράγονται στην περιοχή. Το δεύτερο περιλαμβάνει τις δηλώσεις ΟΣΔΕ, δηλαδή τι χρήματα αντιστοιχούν στον κάθε παραγωγό με βάση τα στρέμματα που καλλιεργεί, από τις ευρωπαϊκές επιδοτήσεις.....»* (Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου)

Στη συνέχεια ερωτήθηκαν για το ποιους εξυπηρετεί ο συνεταιρισμός, *«..... κτήματα δεν έχουν μόνο οι αγρότες ... εξυπηρετεί όλους όσους ασχολούνται κατά κύριο επάγγελμα με την γεωργία αλλά και όσους συμπληρώνουν το εισόδημά τους από την γεωργία....»*(Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου).

Στην ερώτηση για τον κύκλο εργασιών απάντησαν *«...τα τελευταία χρόνια, 12-15 εκατομμύρια ευρώ το χρόνο»* (Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου).

Όσον αφορά το μέλλον του συνεταιρισμού *«...«Η Ένωση» είναι μέσα στις λίγες Ενώσεις στην Ελλάδα που παρέμεινε σε συνεταιριστικό επίπεδο. Οι περισσότερες υπερχρεωθήκανε και πλέον έχουν κλείσει, είναι σε διαδικασία πτώχευσης. «Η Ένωση» μαζί με άλλες δύο τρεις κρατάνε αυτή την δυνατή ισορροπία για τον αγροτικό κόσμο. Είναι ο στυλοβάτης της ισορροπίας των τιμών..... Η ιδιωτική πρωτοβουλία διεισδύει παντού με πολύ γρήγορους ρυθμούς, γι' αυτό κάνουμε προσπάθειες, σε προσωπικό και διοικητικό επίπεδο, να κρατηθεί καλύτερα και για όσο περισσότερο χρόνο..... Δημιουργήθηκε το 1935, υπάρχει 80 χρόνια και θέλω να πιστεύω ότι θα παραμείνει για την επόμενη γενιά..... Μέσα στο 2018 ξεκινά η επαναλειτουργία τυποποίησης λαδιού στην περιοχή Σταμνάς..... η διαδικασία αυτή έχει μπει στην τελική ευθεία. Η ελιά καλαμών είναι «ο μαύρος χρυσός» της Αιτωλοακαρνανίας και προς εκεί πρέπει να στραφούμε ... αντίθετα, όσον αφορά τις ζωοτροφές*

γίνονται εισαγωγές από άλλες χώρες Σερβία, Βουλγαρία που εκεί καλλιεργούνται με χαμηλότερο κόστος παραγωγής... » (Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου).

Στη συνέχεια ερωτήθηκαν για τις δράσεις του συνεταιρισμού, «..... ενημερώνει τους παραγωγούς για βιολογικές καλλιέργειες, ... για νιτρορύπανση (μείωση της ρύπανσης νερού από γεωργική δραστηριότητα)..... ενημερώνει για καινοτόμες νέες καλλιέργειες.... για τα ευρωπαϊκά προγράμματα επιδοτήσεων.....(Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου).

Στην ερώτηση σε πόσους δίνει δουλειά «..... απασχολεί 50 υπαλλήλους σαν μόνιμο προσωπικό και περίπου 100 άτομα σαν εποχικούς στην περίοδο συγκομιδής και τυποποίησης των αγροτικών προϊόντωνδημιουργεί ένα τεράστιο κύκλο εργασιών σε όλη την ευρύτερη περιοχή.... το 2017 μαζευτήκαν περίπου 8.000.000 κιλά βαμβάκι, δούλεψαν οδηγοί, βενζινάδικα, μηχανουργεία» (Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου).

Όσον αφορά αν είναι ικανοποιημένοι από την λειτουργία του συνεταιρισμού απάντησαν «...Η κουκουβάγια θεωρεί το παιδί της το πιο όμορφο... δεν μπορώ να πω ότι δεν είμαι ικανοποιημένος από την λειτουργία του αγροτικού συνεταιρισμού... το αποδεικνύει το ότι είμαστε ανάμεσα στις Ενώσεις που υπάρχουνε αυτή την στιγμή στην Ελλάδα..... κατάφερε να διατηρείται παρόλο που η ιδιωτική πρωτοβουλία έχει μεγάλη ανάπτυξη.... Είμαι αρκετά ικανοποιημένος....» (Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου).

Στη συνέχεια ερωτήθηκαν γιατί παρουσιάζει ζημία η Ένωση και που οφείλεται «... είναι καθαρά λογιστικό και δεν θέλω να το συζητήσω.....» (Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου).

Στην επόμενη ερώτηση για το αν υποστηρίζεται το συνεταιριστικό πνεύμα «... όποιος έχει ανάγκη, έχει την δυνατότητα να απευθυνθεί στην Ένωση και να ζητήσει βοήθεια. Θα τον βοηθήσουμε».(Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου).

Όσον αφορά αν πρέπει να έχουμε συνεταιρισμούς, «... πρέπει να έχουμε συνεταιρισμούς γιατί δίνει την δυνατότητα σε ανθρώπους διαφορετικού επιπέδου να αλληλοσυμπληρώνονται και να αλληλοϋποστηρίζονται..... και ειδικά οι αγρότες που τα τελευταία χρόνια έχουν βρεθεί αντιμέτωποι με μεγάλα προβλήματα. Σήμερα ο αγρότης πρέπει να παράγει, να πουλάει και να είναι και λογιστής. Ο συνεταιρισμός, τους τα παρέχει όλα...» (Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου).

Στην επόμενη ενότητα, ακολουθεί η αποτύπωση των αποτελεσμάτων της δεύτερης επιτόπιας έρευνας που βασίστηκε στις συνεντεύξεις δέκα (10) παραγωγών (γεωργοί –κτηνοτρόφοι) που διαμένουν στην περιοχή που δραστηριοποιείται ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Μεσολογγίου-Ναυπακτίας «Η Ένωση», με τη χρήση του δομημένου ερωτηματολογίου (ανώνυμου).

Αποτελέσματα έρευνας παραγωγών δείγματος

Με την μέθοδο της στρωματοποιημένης δειγματοληψίας πήραμε δείγμα 10 ατόμων- παραγωγών. Η συνεργασία και η προθυμία συμμετοχής των παραγωγών του δείγματος της περιοχής, στην έρευνα, ήταν ικανοποιητική. Διαπιστώσαμε τα ακόλουθα:

Από τις απαντήσεις των ερωτώμενων για το ποια είναι η κύρια και ποια η δευτερεύουσα απασχόλησή τους, παρατηρήθηκε ότι στο δείγμα (10 ατόμων), οι περισσότεροι (7 άτομα) είχαν σαν κύρια και μοναδική απασχόληση τους την γεωργία, (ποσοστό 70%), ένας ερωτώμενος είχε σαν κύρια και μοναδική απασχόληση του την κτηνοτροφία, (ποσοστό 10%), ένας ερωτώμενος ήταν δημόσιος υπάλληλος και η δευτερεύουσα απασχόληση του ήταν η γεωργία (ποσοστό 10%), ενώ ένας ερωτώμενος ήταν συνταξιούχος με δευτερεύουσα απασχόληση την γεωργία (ποσοστό 10%). Συνεπώς, στο συγκεκριμένο δείγμα, οι γεωργοί αποτελούσαν το μεγαλύτερο αριθμό. Λόγω του μεγάλου ποσοστού ανεργίας που παρατηρούμε στη χώρα μας αρκετοί μην έχοντας άλλη απασχόληση στρέφονται στην καλλιέργεια της γης. Επίσης, λόγω των χαμηλών συντάξεων και μισθών αρκετοί είναι αυτοί που με την γεωργία συμπληρώνουν το εισόδημα τους.

Στην επόμενη ερώτηση, για το ποιό είναι το συνολικό ετήσιο εισόδημα τους, οι περισσότεροι (6 άτομα) είχαν εισόδημα πάνω από 12.000 ευρώ (ποσοστό 60%), ενώ οι υπόλοιποι (ποσοστό 40%), είχαν εισόδημα από 5.000-12.000 ευρώ. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι το εισόδημα τους φτάνει σ' αυτό το επίπεδο λόγω των ευρωπαϊκών επιδοτήσεων. Ποσοστό 50% περίπου των αγροτικών εισοδημάτων προέρχονται από ευρωπαϊκές επιδοτήσεις.

Στην ερώτηση για το αν συμβάλει ο συνεταιρισμός στην αύξηση του εισοδήματός τους, όλοι απάντησαν «ναι, συμβάλλει», (ποσοστό 100%). Όλοι αναγνωρίζουν αυτά που προσφέρει ο συνεταιρισμός στην αύξηση του εισοδήματός τους. Προσπαθεί για καλύτερη τιμή των προς πώληση αγροτικών προϊόντων τους με το χαμηλότερο δυνατό κόστος.

Στη συνέχεια ερωτήθηκαν, για τον συνολικό αριθμό των καλλιεργούμενων στρεμμάτων τους ή των εκτρεφόμενων ζώων τους. Ποσοστό 60% (6 άτομα) καλλιεργούσαν από 51 έως 100 στρέμματα, δύο άτομα (ποσοστό 20%) είχαν έως 50 στρέμματα, ένα άτομο (ποσοστό 10%) καλλιεργούσε πάνω από 101 στρέμματα και ένα άτομο (ποσοστό 10%) είχε πάνω από 101 ζώα. Διαπιστώνουμε ότι στη χώρα μας υπάρχει μικρή ιδιοκτησία γεωργικής γης.

Επίσης, στην ερώτηση αν είναι ικανοποιημένοι από το εισόδημα τους που προέρχεται από την γεωργία ή την κτηνοτροφία (ερώτημα πολλαπλής επιλογής), το μεγαλύτερο ποσοστό 80% (8 άτομα) απάντησαν ότι είναι λίγο, το 10 % (1 άτομο) απάντησε ότι είναι μέτρια ικανοποιημένο και ποσοστό 10% (1 άτομο) απάντησε ότι δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο. Τα τελευταία χρόνια τα εισόδημα που προέρχεται από την γεωργία –κτηνοτροφία μειώνεται συνεχώς, ενώ αντίθετα παρατηρούμε αύξηση στο κόστος παραγωγής των αγροτικών προϊόντων.

Στην επόμενη ερώτηση, αν είναι ικανοποιημένοι από την συμμετοχή τους στον συνεταιρισμό, οι 6 παραγωγοί (ποσοστό 60%) απάντησαν ότι είναι ικανοποιημένοι από την συμμετοχή τους, ενώ οι υπόλοιποι 4 παραγωγοί (ποσοστό 40%) απάντησαν ότι δεν είναι ικανοποιημένοι.

Ερωτήθηκαν για το αν συμβάλλει ο συνεταιρισμός στην τοπική ανάπτυξη και αν ναι με ποιο τρόπο. Και οι δέκα ερωτώμενοι (ποσοστό 100%), πιστεύουν ότι συμβάλλει. Ποσοστό 80% (8 στα 10 άτομα) πιστεύουν ότι συμβάλλει στην τοπική ανάπτυξη με την δημιουργία θέσεων εργασίας. Ποσοστό 70% πιστεύουν στην μείωση του κόστους παραγωγής (φθηνότερα λιπάσματα, σπόροι, φυτοφάρμακα) και στην καλύτερη τιμή των προς πώληση προϊόντων. Επίσης και στους ευνοϊκότερους όρους χρηματοδότησης. Ποσοστό 80% πιστεύει ότι προάγει την συνεργασία των μικρών ιδιοκτητών γεωργικής γης. Ποσοστό 60% πιστεύουν στην καλύτερη ενημέρωση για καινοτόμες νέες καλλιέργειες. Τέλος, ποσοστό 80% πιστεύει στην αξιόπιστη συμβουλευτική για την παραγωγή των διάφορων αγροτικών προϊόντων. Δίνει δουλειά σε 50 μόνιμους και σε 50 εποχικούς υπαλλήλους της περιοχής. Δημιουργεί έναν τεράστιο κύκλο εργασιών στην ευρύτερη περιοχή. Επίσης, είναι πολύ αξιόπιστη η συμβουλευτική των υπαλλήλων της σε σχέση με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Γνωρίζουμε ότι οι υπάλληλοι της «Ένωσης» (γεωπόνοι) δεν έχουν άμεσο όφελος από τις συναλλαγές τους με τους παραγωγούς.

Στην ερώτηση, για το ποιο είναι το μεγαλύτερο όφελος από την συμμετοχή τους στον συνεταιρισμό, ποσοστό 80% πιστεύουν στην ενημέρωση για καινοτόμες νέες καλλιέργειες και στην βοήθεια από τους γεωπόνους της «Ένωσης» για την καλλιέργεια των αγροτικών προϊόντων, ποσοστό 80% πιστεύουν στην παρέμβασή του για την διάθεση των παραγόμενων τοπικών αγροτικών προϊόντων σε καλύτερες τιμές, ποσοστό 70% πιστεύουν ότι συμβάλει στην μείωση του κόστους παραγωγής. Πετυχαίνοντας οικονομίες κλίμακας. Οικονομίες κλίμακας είναι η τάση του μακροχρόνιου μέσου συνολικού κόστους να μειώνεται όταν αυξάνεται η ποσότητα της παραγωγής.

Στην επόμενη ερώτηση, για το αν τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας τους ασχολούνται με την γεωργία –κτηνοτροφία, ποσοστό 30% απάντησαν ότι ασχολούνται και άλλα μέλη της οικογένειας τους, ενώ ποσοστό 70% είπαν ότι δεν ασχολείται άλλο μέλος της οικογένειας τους με την γεωργία

-κτηνοτροφία. Παρατηρούμε ότι επειδή το εισόδημα από την γεωργία έχει μειωθεί αρκετά τα τελευταία χρόνια, τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας στρέφονται σε άλλες μορφές απασχόλησης.

Επίσης στην ερώτηση αν απασχολούν άλλα άτομα εποχικά, ποσοστό 80% απάντησαν ότι απασχολούν και άλλα άτομα ενώ ποσοστό 20% απάντησαν ότι δεν απασχολούν άλλους εργάτες/τριες. Για παράδειγμα το συλλογή της ελιάς πρέπει να γίνει μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα λόγω καιρικών συνθηκών. Θέλει πολλά εργατικά χέρια, οπότε οι αγρότες αναγκάζονται να χρησιμοποιήσουν εργάτες/τριες.

Ερωτήθηκαν για τα κίνητρα που τους παρέχει ο συνεταιρισμός για να συμμετέχουν σ' αυτόν. Ποσοστό 10% (1 στους 10) πιστεύει ότι δεν παρέχει κανένα κίνητρο. Ποσοστό 70% πιστεύει στην εξασφάλιση τους με εφόδια (λιπάσματα, σπόρους, φυτοφάρμακα) με καλύτερους όρους, 80% πιστεύει στην παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών-στην καλύτερη διαχείριση προγραμμάτων επιδοτήσεων. Ποσοστό 70% πιστεύει στην δυνατότητα οικονομικής στήριξης σε περίπτωση καταστροφής της παραγωγής. Οι υπάλληλοι της «Ένωσης» είναι περισσότερο ενημερωμένοι για τα διάφορα ευρωπαϊκά προγράμματα των αγροτικών επιδοτήσεων.

Σύμφωνα με την ανά φύλο ανάλυση του ερωτηματολογίου (ανώνυμου) που απευθύνθηκε σε δείγμα 10 ατόμων, η πλειοψηφία σε ποσοστό 90% (9 στους 10) ήταν άνδρες, ενώ μόνο μία ήταν γυναίκα (ποσοστό 10%). Επομένως, είναι αρκετά δύσκολο να ασχοληθούν οι γυναίκες με την γεωργία-κτηνοτροφία, λόγω των δύσκολων καιρικών συνθηκών, είναι εποχική εργασία χωρίς ωράριο.

Από τις απαντήσεις των ερωτώμενων για το μορφωτικό τους επίπεδο, παρατηρήθηκε ότι στο δείγμα (10 ατόμων), οι περισσότεροι (6 άτομα) ήταν απόφοιτοι λυκείου (ποσοστό 60%), δύο άτομα ήταν απόφοιτοι γυμνασίου (20%), ένας ήταν απόφοιτος δημοτικού (10%) και ο ένας απόφοιτος ΑΕΙ (10%) με ειδικότητα στις πολιτικές επιστήμες.

Στην ερώτηση που εξέταζε την οικογενειακή κατάσταση των ατόμων, διαπιστώθηκε ότι οι 3 ήταν άγαμοι/η (ποσοστό 30%), οι περισσότεροι έγγαμοι (5) σε ποσοστό 50%, γεγονός που τους προσδίδει αυξημένες υποχρεώσεις, ενώ από 10% ανήκαν στις άλλες δύο κατηγορίες (1 διαζευγμένος και 1 χήρος) αντίστοιχα.

Στη συνέχεια, αναλύθηκε ο αριθμός των παραγωγών που περιλαμβάνονταν σε κάθε ηλικιακή ομάδα του δείγματος. Οι 7 ανήκαν στην ηλικιακή κατηγορία των 41 έως 65 ετών (ποσοστό 70%), οι 2 στην ηλικιακή κατηγορία των 18 έως 40 ετών και ένας (ποσοστό 10%) στην ηλικιακή κατηγορία των 66 και άνω. Διαπιστώνουμε ότι έως 40 ετών αναζητούν άλλες μορφές απασχόλησης.

Στην ερώτηση για το εάν έχουν παρακολουθήσει ειδικά επιμορφωτικά σεμινάρια, διαπιστώθηκε ότι οι 8 (ποσοστό 80%), δεν έχουν παρακολουθήσει κανένα επιμορφωτικό σεμινάριο, ενώ 2 άτομα (ποσοστό 20%) έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια σε αγροτικά θέματα και συγκεκριμένα σε θέματα ολοκληρωμένης διαχείρισης. Από τους 8 που δεν έχουν παρακολουθήσει οι 7 (ποσοστό 70%) δεν το ήθελαν ενώ ο ένας (ποσοστό 10%) δεν είχε χρόνο. Συμπεραίνουμε ότι αρκετοί είναι αυτοί που δεν ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν επιμορφωτικά σεμινάρια, ενώ αντίθετα έπρεπε να το επιδιώκουν.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας ήταν να δούμε μερικά γενικά στοιχεία των συνεταιρισμών στην Ελλάδα και στην συνέχεια να παρουσιάσουμε τον Αγροτικό Συνεταιρισμό Μεσολογγίου-Ναυπακτίας «Η Ένωση». Παρουσιάστηκαν οι δραστηριότητες του συνεταιρισμού και διερευνήθηκε το κατά πόσο μπορεί να συμβάλλει στην τοπική ανάπτυξη.

Παρ' ότι από τη διαθέσιμη βιβλιογραφία, έχουν δοθεί πολλοί και διαφορετικοί ορισμοί για την έννοια του συνεταιρισμού, η ποικιλομορφία της έννοιας του συνεταιρισμού και η εξελικτική του πορεία κάνουν δύσκολη την περιγραφή του. Οι συνεταιρισμοί αποτελούν ένα οικονομικό σύστημα με κοινωνικό περιεχόμενο, που στόχος τους είναι η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των μελών του και ταυτόχρονα η εξύψωση της κοινωνικής και πολιτιστικής θέσης τους. Για να επιβιώσουν οι συνεταιρισμοί πρέπει να έχουν την ίδια επιχειρηματική αποτελεσματικότητα με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις αλλά ταυτόχρονα οι ενέργειές τους πρέπει να στηρίζονται στις αξίες της αυτοβοήθειας, της αυτεθύνης, της δημοκρατίας, της ισότητας, της ισοτιμίας και της αλληλεγγύης. Επιπλέον, πρέπει να στηρίζονται στις ηθικές αξίες της εντιμότητας, της διαφάνειας, της κοινωνικής υπευθυνότητας και της φροντίδας για τους άλλους. Οι κατευθυντήριες γραμμές με τις οποίες οι συνεταιρισμοί θέτουν σε εφαρμογή τις αξίες τους είναι η εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή, η Δημοκρατική Διοίκηση, η οικονομική συμμετοχή των μελών του, η εκπαίδευσή τους, η συνεργασία μεταξύ τους και το ενδιαφέρον για την κοινότητα. Η επιτυχία στον οικονομικό τομέα είναι το μέσο για την ποιοτική αναβάθμιση των μελών του. Τα μέλη του συνεταιρισμού έχουν πολλές δυνατότητες εξαιτίας της δύναμης της συσπείρωσης. Πετυχαίνουν οικονομίες κλίμακας δηλαδή φθηνότερες τιμές και ευνοϊκότερους όρους αγοράς λόγω μεγαλύτερων ποσοτήτων, κατά την προμήθεια των αγαθών.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι δυο κατηγορίες συνεταιρισμών, οι αγροτικοί και οι αστικοί, όπου οι διαφορές τους απορρέουν από τις διαφορετικές συνθήκες ζωής και εργασίας των μελών τους. Οι αστικοί συνεταιρισμοί δημιουργούνται από τους εργαζομένους των πόλεων ενώ οι αγροτικοί συνεταιρισμοί από τους αγρότες.

Στο τέλος του πρώτου κεφαλαίου της εργασίας, παρουσιάζεται το νομικό καθεστώς των συνεταιρισμών στη χώρα μας από το 1915 έως σήμερα και αφορά την ίδρυση, οργάνωση και την λειτουργία των συνεταιρισμών. Ο Ν.602/1915 είναι ο πρώτος συνεταιριστικός νόμος στη χώρα μας που αφορά όλους τους συνεταιρισμούς και είναι επηρεασμένος από τον Γερμανικό Συνεταιριστικό Νόμο του 1889, προσαρμοσμένος στα Ελληνικά δεδομένα. Βασικός στόχος του ήταν να καταπολεμήσει την τοκογλυφία και να μειώσει τα υπερβολικά κέρδη των μεσαζόντων κατά την

πώληση και αγορά των αγροτικών προϊόντων. Με τον τελευταίο Ν.4384/2016, στους αγροτικούς συνεταιρισμούς διενεργείται κάθε χρόνο οικονομικός, λογιστικός και διαχειριστικός έλεγχος των χρηματοοικονομικών καταστάσεων τους.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται αναλυτικά οι δραστηριότητες του συνεταιρισμού, δηλαδή η επεξεργασία, μεταποίηση και εμπορία αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, η παροχή σχετικών υπηρεσιών όπως διαχείριση αγροτικών επιδοτήσεων, ασφάλειες στον αγροτικό τομέα κ.λ.π., η παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας και γενικά κάθε δραστηριότητα για τη βελτίωση της κοινωνικής και πολιτιστικής κατάστασης των μελών του και του βιοτικού επιπέδου τους. Το Εκκοκκιστήριο είναι μια πλήρως καθετοποιημένη μονάδα η οποία επεξεργάζεται, διαχειρίζεται και αξιοποιεί το σύνολο της πρώτης ύλης. Είναι μια εξωστρεφείς δραστηριότητα μιας και 95% των προϊόντων του προορίζονται για εξαγωγές κυρίως σε χώρες της Ευρώπης, της Αφρικής και της Ασίας. Το 2017 επεξεργάστηκε περίπου 8.000.000 κιλά βαμβάκι. Επίσης λειτουργεί εργοστάσιο τυποποίησης-συσκευασίας βρωσίμων ελαιών (καλαμών) 1.000.000 κιλών. Τον Ιανουάριο του 2016 ολοκληρώθηκε επένδυση νέας γραμμής παραγωγής μικροσυσκευασίας, σε γυάλινα βαζάκια, όπου επεξεργάζονται τους καρπούς της ελιάς κάτω από αυστηρούς διατροφικούς ελέγχους. Το 90 % της παραγωγής εξάγεται σε Αραβικές χώρες και την Αμερική.

Η παρούσα εργασία επικεντρώθηκε στη συμβολή του Αγροτικού Συνεταιρισμού Μεσολογγίου-Ναυπακτίας «Η Ένωση» στην ανάπτυξη της περιοχής, καθώς σκοπός της ερευνητικής προσπάθειας ήταν να δοθεί απάντηση στο βασικό ερώτημα της διπλωματικής εργασίας: Πόσο συμβάλλει ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Μεσολογγίου-Ναυπακτίας «Η Ένωση» στην τοπική ανάπτυξη.

Η έρευνα για τον Αγροτικό Συνεταιρισμό βασίστηκε στις απόψεις 2 στελεχών (ποιοτική έρευνα) αλλά και στις γνώμες 10 αγροτών (ποσοτική έρευνα).

Τα στελέχη του συνεταιρισμού που συμμετείχαν στην έρευνα τόνισαν, ότι γνωρίζοντας τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες ανάπτυξης, είναι αναγκαία η επαναλειτουργία τυποποίησης λαδιού η οποία είναι στην τελική φάση και θα ξεκινήσει τον Οκτώβρη του 2018. Θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και θα ενισχυθεί ο κύκλος εργασιών στην ευρύτερη περιοχή. Η ελιά καλαμών είναι το πιο σημαντικό αγροτικό προϊόν της Αιτωλίας.

Στην περίπτωση της επιτόπιας έρευνας, που βασίστηκε σε δομημένο ερωτηματολόγιο (ανώνυμο), η συνεργασία, η επαφή και η συζήτηση με τους αγρότες της περιοχής ήταν ικανοποιητική.

Ως ένα πρώτο συμπέρασμα, εξήχθη, ότι ο συνεταιρισμός συμβάλλει στην τοπική ανάπτυξη με την δημιουργία θέσεων εργασίας. Σύμφωνα με τις οικονομικές καταστάσεις απασχολεί 50 υπαλλήλους

ως μόνιμο προσωπικό και περισσότερους από 50 ως εποχικούς, εργάτες /τριες την εποχή της παραγωγής. Επίσης ο κύκλος εργασιών το 2016 έφτασε τα 10,7 εκατομμύρια ευρώ (μειωμένος σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά) και αφορά την εμπορία αγροτικών εφοδίων όπως λιπάσματα, σπόροι, φάρμακα και εξοπλισμός, την μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, όπως βαμβάκι, καλαμπόκι και ελιές, την παροχή σχετικών υπηρεσιών όπως διαχείριση αγροτικών επιδοτήσεων, ασφάλειες στον αγροτικό τομέα. Δημιουργεί ένα τεράστιο κύκλο εργασιών σε όλη την ευρύτερη περιοχή. Προσπαθεί να πωλούνται τα αγροτικά προϊόντα σε καλύτερη τιμή με το μικρότερο κόστος παραγωγής. Επίσης παρέχει εξειδικευμένες υπηρεσίες όπως είναι η καλύτερη ενημέρωση για τα ευρωπαϊκά προγράμματα επιδοτήσεων. Αξιόπιστη και καλύτερη ενημέρωση για καινοτόμες νέες καλλιέργειες. Οι γεωπόνοι της «Ένωσης» δεν έχουν άμεσο όφελος από τις συναλλαγές τους με τους αγρότες, οπότε οι συμβουλές τους είναι πιο αξιόπιστες σε σχέση με τους ιδιώτες γεωπόνους. Επιπλέον τα προϊόντα που επεξεργάζεται παράγονται αποκλειστικά στην «Αιτωλική Γη» και φέρουν τον ομώνυμο διακριτικό τίτλο. Δίνει «ταυτότητα» στην τοπική παραγωγή.

Όπως προκύπτει από τα πορίσματα της έρευνας, είναι προφανές ότι «Η Ένωση» αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα τα οποία δεν επιλύονται αυτόματα. Χρειάζεται χρόνος, υπομονή και καινοτόμες ιδέες. Γνωρίζοντας πόσο δύσκολη είναι η κατάσταση στη χώρα μας, τα στελέχη του συνεταιρισμού πρέπει να συνεχίσουν εντατικά την προσπάθεια. Η τρέχουσα οικονομική κρίση χρέους καθιστούν τις δράσεις των στελεχών απαραίτητες. Οι δράσεις και τα προγράμματα είναι αναγκαίο να προχωρήσουν το ταχύτερο δυνατό, να έχουν τη μεγαλύτερη δυνατή απόδοση, ενώ ταυτόχρονα να σχεδιαστούν νέες δράσεις και ενισχύσεις για μια νέα βιώσιμη αναπτυξιακή πορεία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Οδηγός Ημι-δομημένης Συνέντευξης Στελεχών του Αγροτικού Συνεταιρισμού Μεσολογγίου – Ναυπακτίας « Η Ένωση»

1.Ονοματεπώνυμο – Ιδιότητα.
2. Ποιο το αντικείμενο του Α.Σ.;
3. Ποιους εξυπηρετεί;
4.Πόσος ο κύκλος εργασιών;
5. Πως βλέπετε το μέλλον;
6. Ποιες οι δράσεις του συνεταιρισμού;
7. Σε πόσους δίνει δουλειά;
8. Είστε ικανοποιημένος από την λειτουργία του συνεταιρισμού;
9. Γιατί παρουσιάζει τόσο μεγάλη ζημιά; Που οφείλεται;
10. Υποστηρίζεται το συνεταιριστικό πνεύμα;
11. Να έχουμε συνεταιρισμούς ή όχι;

Σας ευχαριστώ για τη συνεργασία και τη συμμετοχή σας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Ερωτηματολόγιο παραγωγών

1.	Ποια είναι η κύρια και ποια η δευτερεύουσα απασχόλησή σας;	
	Γεωργός	Δημόσιος Υπάλληλος
	Κτηνοτρόφος	Προσωπική Επιχείρηση
	Ιδιωτικός Υπάλληλος	Συνταξιούχος
	Άλλο	
2.	Ποιο είναι το συνολικό ετήσιο εισόδημά σας;	
	Έως 5.000,00 ευρώ	
	5.000,01 έως 12.000,00 ευρώ	
	12.000,01 έως και άνω	
3.	Συμβάλλει ο συνεταιρισμός στην αύξηση του εισοδήματός σας;	
	Ναι	Όχι
4.	Ποιος είναι ο συνολικός αριθμός των καλλιεργούμενων στρεμμάτων σας ή των εκτρεφόμενων ζώων σας;	
	Έως 50 στρέμματα ή 50 ζώα	
	51 έως 100 στρέμματα ή 51 έως 100 ζώα	
	101 στρέμματα και άνω ή 101 ζώα και άνω	
5.	Είστε ικανοποιημένος/η από το εισόδημά σας που προέρχεται από την γεωργία ή την κτηνοτροφία;	
	Πάρα πολύ	Λίγο
	Πολύ	Καθόλου
	Μέτρια	

6.	Είστε ικανοποιημένος/η από την συμμετοχή σας στον συνεταιρισμό;	
	Ναι	Όχι
7.	Συμβάλλει ο συνεταιρισμός στην τοπική ανάπτυξη;	
	Ναι	Όχι
8.	Αν ναι με ποιο τρόπο;	
9.	Ποιό είναι το μεγαλύτερό σας όφελος από την συμμετοχή σας στον συνεταιρισμό;	
10.	Τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειά σας ασχολούνται με την γεωργία – κτηνοτροφία;	
	Ναι	Όχι
11.	Απασχολείται άλλα άτομα εργάτες/τριες εποχικά;	
	Ναι	Όχι
12.	Ποια κίνητρα σας παρέχει ο συνεταιρισμός για να συμμετέχετε σ' αυτόν;	
13.	Φύλο	
	Άνδρας	Γυναίκα
14.	Ποιο το μορφωτικό σας επίπεδο;	
	Γυμνάσιο	A.E.I.
	Λύκειο	Μεταπτυχιακό
	T.E.I.	Άλλο
15.	Ποια η ειδικότητα των σπουδών σας;	
16.	Ποια η οικογενειακή σας κατάσταση;	

	Άγαμος/η	Διαζευμένος/η
	Έγγαμος/η	Χήρος/α
17.	Ποια η ηλικία σας;	
	18 έως 40	
	41 έως 65	
	66 και άνω	
18.	Έχετε παρακολουθήσει ειδικά επιμορφωτικά σεμινάρια;	
	Ναι	Όχι
19.	Αν ναι, σε ποιο θέμα;	
	Αγροτικά θέματα	Άλλο θέμα
20.	Αν όχι για ποιους λόγους;	
	Δεν το θέλατε	
	Δεν είχατε ενημερωθεί	
	Άλλο	

Σας ευχαριστώ για τη συνεργασία και τη συμμετοχή σας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Αβδελίδης, Π.,(1986), *Το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα*, εκδ. Παπαζήσης.
- Βδουκάκη Α., (2007), *Οργανωτική και Διοικητική Αποτύπωση της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Μεσολογγίου – Ναυπακτίας*, Πτυχιακή Εργασία, ΤΕΙ Μεσολογγίου, Μεσολόγγι.
- Δασκάλου, Γ.Χ.,(1992),*Αστικοί και γεωργικοί συνεταιρισμοί*, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα.
- Θεοφανίδης, Σ.,(1986), *Αγροτική Οικονομία*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα.
- Καμενίδης, Χ.Θ., (1984), *Αγροτικός Συνεργατισμός*, Θεσσαλονίκη.
- Καμενίδης, Χ.Θ., (2001), *Συνεργατισμοί, Β' βελτιωμένη έκδοση*, εκδ. Οίκος Αδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.
- Καπογιάννης Δ., Τσουραμάνης Χ.,(1989), *Συνεταιριστικός Κώδικας*, εκδ. Σάκκουλα.
- Κιντής, Σ.Α. (1989), *Η Εποπτεία και ο Έλεγχος των Αγροτικών Συνεταιρισμών*, Αθήνα.
- Κιντής, Σ., (1992), *Κώδικας Συνεταιρισμών*, εκδ. Σάκκουλας, Αθήνα.
- Κλήμης Α.Ν., (1980), *Τι είναι και τι δεν είναι Ο Συνεργατισμός/Συνεταιρισμός*, Εκδ. Συνεργασία.
- Κλήμης Α., (1985), *Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα*, Τόμος 1^{ος}, Πιτσιλός.
- Κοσμόπουλος Δ., (1995), *Αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις στην Ελλάδα*, COOP Εκδοτική ΕΠΕ, Αθήνα.
- Κυριάκος, Μ.(2010), *Συνεταιριστική Οικονομία και Πολιτική Θεωρία*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- Κώστας Α.,(2014), *ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, Η συμβολή τους στην Ενίσχυση της Απασχόλησης, την Τοπική Ανάπτυξη και ο ρόλος των Ευρωπαϊκών Θεσμών: Η περίπτωση του Δήμου Καβάλας*, Διδακτορική διατριβή, ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ, Αθήνα.
- Μαριάδης, Σ.,(1997), *Συνεταιρισμοί-ΙΣΤΟΡΙΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΑΠΟΣΤΟΛΗ-η Τρίτη εναλλακτική λύση*, Θεσσαλονίκη.

- Οικονομόπουλος Α., Κλήμης Α., Καμινάρης Α., (1979), *Το Νέο Δίκαιο περί Γεωργικών Συνεταιρισμών* (Ν. 921/1979), Αθήνα.
- Πάνος, Δ.Θ., (1981), *Οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί έως την ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδας*, Αθήνα.
- Παπαγεωργίου, Κ.Λ., (1986), *Αγροτικοί Συνεταιρισμοί*, Ίδρυμα Ευγενίδου.
- Παπαγεωργίου, Κ.Λ., (1992), *Πιστωτικός Συνεταιρισμός Τεχνοεργατών Λαμίας*, Συνεταιριστική Πορεία, τ.27.
- Παπαγεωργίου, Κ.Λ., (2007), *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία, Β' έκδοση*, εκδ. Σταμούλη, Αθήνα.
- Πατρώνης Β., (1999), *Συνεταιριστική Οικονομία, Σημειώσεις, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Στελεχών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και Εκμεταλλεύσεων, Μεσολόγγι*.
- Σιφνιώτης, Κ., (1990), *Συνεταιριστική Οικονομία*, Εκδ. Κρατική Επιστημονική Βιβλιοθήκη.
- Τζωρτζάκης, Θ., (1973), *Συνεταιριστική Οικονομία*, Αθήνα.
- Τζωρτζάκης, Θ., (1980), *Συνεργατισμός*, Εκδόσεις Συνεργασία.
- Χαραλάμπους Κ., (1993), *Ελληνικό Συνεταιριστικό κίνημα*, Γόρδιος.

Ξενόγλωσση

- Aschhoff, G. and Henningsen, E., (1986), *The German Cooperative System*, DG Bank, Frankfurt am Main.
- Book, Sven Ake, (1992), *Co-operative Values in a Changing World*, ICA Studies and Reports, 19.
- Cobia, D.W., (1989), *Cooperatives in Agriculture*, Prentice Hall, New Jersey.
- Cropp, B. (1996), *New Generation Cooperatives Defined*, New Generation Cooperatives Conference, April, 1996.
- Sargent, M., (1982), *Agriculture Cooperation*, Gower Publishing Co., U.K.

Διαδικτυακοί Τόποι/ Ιστοσελίδες

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΕΝΩΣΗ ΑΓΡΙΝΙΟΥ. Διαθέσιμο στο: <https://www.e-ea.gr/> [Πρόσβαση 23 Δεκέμβριου 2017].

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ-ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ "Η ΕΝΩΣΗ". Διαθέσιμο στο: <http://www.easmn.gr/contact/> [Πρόσβαση 20 Δεκέμβριου 2017] .

Από την Αγροτική Εφημερίδα "ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ". Διαθέσιμο στο: <http://www.thessalikigi.gr/enot-news/2353> [Πρόσβαση 23 Δεκέμβριου 2017].

Διευκρινιστική εγκύκλιος του ν.4384/2016 (ΦΕΚ Α' 78) «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, μορφές συλλογικής οργάνωσης του αγροτικού χώρου και άλλες διατάξεις». Διαθέσιμο στο: http://www.minagric.gr/images/stories/docs/agrotis/synergatismos/diefklr_egkiklios_n4384_2016.pdf [Πρόσβαση 28 Δεκέμβριου 2017].

Εθνικό Τυπογραφείο. Διαθέσιμο στο: <https://www.google.gr/search> [Πρόσβαση 30 Δεκέμβριου 2017].

ΕΚΚΟΚΚΙΣΤΗΡΙΑ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ ΜΙΧΑΣ Α.Ε.Β.Ε. Διαθέσιμο στο: <http://www.michaslevcot.com/cotton/main.php?pg=1&LANG=gr> [Πρόσβαση 10 Ιανουαρίου 2017].

Historical Quest. Διαθέσιμο στο: <http://www.historical-quest.com/histquest/460-outopikos-epistimonikos-sosialismos.html> [Πρόσβαση 14 Φεβρουαρίου 2018].

Κοντογεώργος, Α., Σεργάκη, Π.,(2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/3684> [Πρόσβαση 5 Ιανουαρίου 2017].

Νομοθετική Επικαιρότητα, Διαθέσιμο στο: <https://www.e-nomothesia.gr/law-news/> [Πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2017].

ΟΠΕΚΕΠΕ. Διαθέσιμο στο: <https://www.google.gr/search?q=ποπεκεπε> [Πρόσβαση 20 Ιανουαρίου 2017].

Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων. Διαθέσιμο στο: <http://www.elga.gr/organismos/parousiasi-elga/85-skopos> [Πρόσβαση 10 Ιανουαρίου 2017].

Φωτοβολταϊκό σύστημα . Διαθέσιμο στο: <https://el.wikipedia.org/wiki/> [Πρόσβαση 20 Ιανουαρίου 2017].